

WATERSCHAP DE DOMMEL

Bestuursrapportage (Burap) 2024-1

Januari – april 2024

Inhoudsopgave

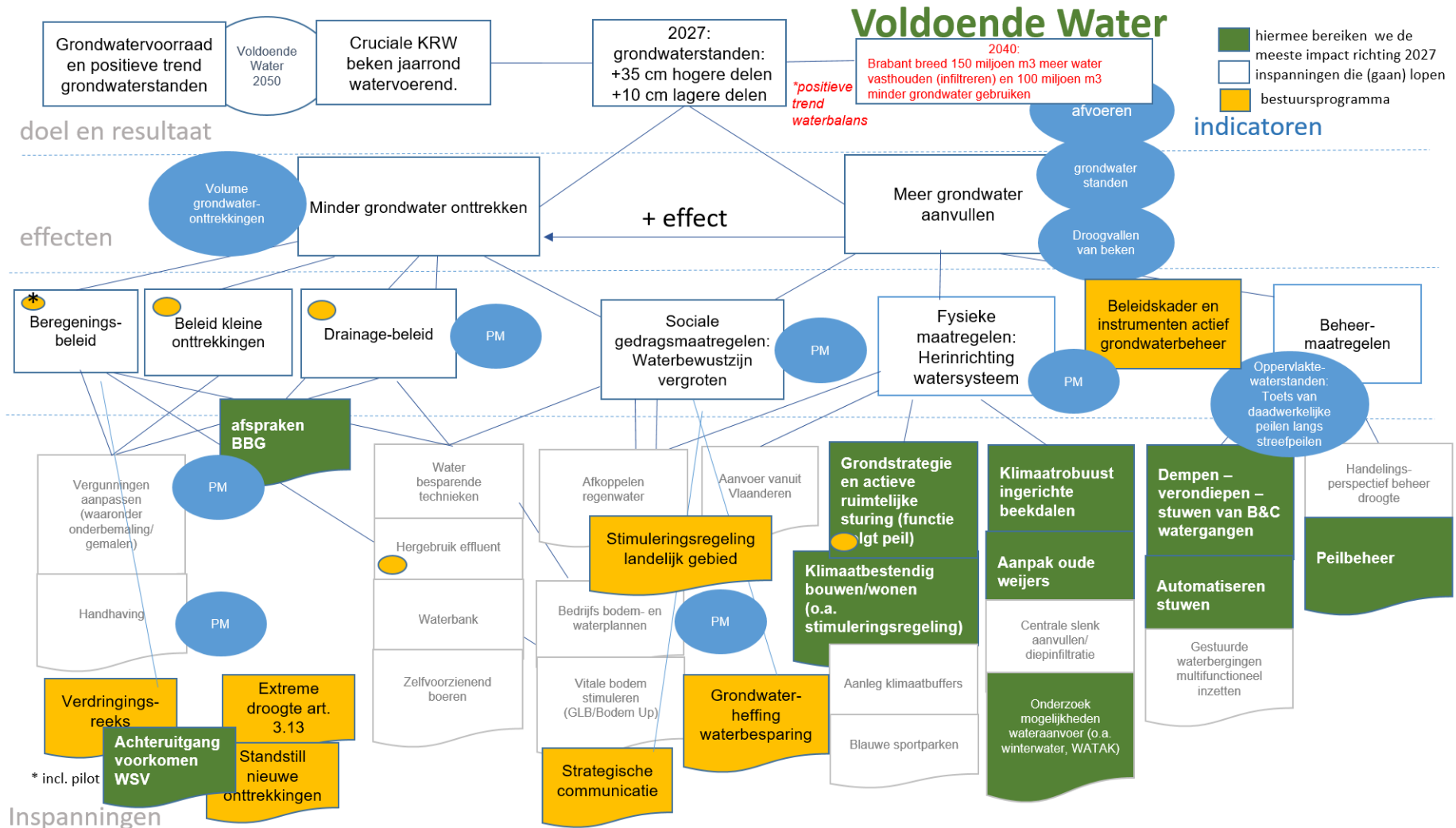
1. Beleidsveld Watersysteem:	3
1.1. Resultaten/inspanningen uit Beleidsbegroting 2024 voor Voldoende Water	3
1.2. Nadere toelichting bij Voldoende Water	9
1.3. Resultaten/inspanningen uit Beleidsbegroting 2024 voor Droge Voeten	11
1.4. Nadere toelichting bij Droge Voeten	14
1.5. Exploitatie en investeringen beleidsveld Watersysteem	16
1.6. Kansen/risico's en getroffen beheersmaatregelen	19
1.7. Majeure projecten	21
2. Beleidsveld Waterketen en Schoon Water:	23
2.1. Resultaten/inspanningen uit Beleidsbegroting 2024 voor Schoon Water	23
2.2. Nadere toelichting bij Schoon Water	30
2.3. Exploitatie en investeringen beleidsveld Waterketen en Schoon Water	33
2.4. Kansen/risico's en getroffen beheersmaatregelen	35
2.5. Majeure projecten	36
3. Beleidsveld Bestuur en bedrijfsvoering:	39
3.1. Resultaten/inspanningen uit Beleidsbegroting 2024	39
3.2. Nadere toelichting beleidsveld Bestuur en bedrijfsvoering	45
3.3. Exploitatie en investeringen beleidsveld Bestuur en bedrijfsvoering	49
3.4. Kansen/risico's en getroffen beheersmaatregelen	53
4. Exploitatie en investeringen TOTAAL	54

1. Beleidsveld Watersysteem

Het beleidsveld Watersysteem omvat de inrichting, beheer en onderhoud van watersystemen, vergunningverlening en handhaving, Keur en beleid, innovatie en strategie met betrekking tot watersysteembeheer.

1.1. Resultaten/inspanningen uit Beleidsbegroting 2024 voor Voldoende Water

In het doelen inspanningen netwerk (DIN) zijn de doelen, het resultaat en de effecten in relatie tot de geplande activiteiten en inspanningen weergegeven. Tevens zijn de indicatoren weergegeven in blauwe bollen.

De resultaten waarover gerapporteerd wordt zijn afkomstig uit de Beleidsbegroting 2024.

Resultaten 2027	Resultaten 2024	Burap 2024-1	Toelichting
<i>Dempen, verondiepen, stuwen van B/C watergangen en aanpak oude weijers</i>			
<p>In het kader van het Grondwaterconvenant verkennen we met de partners waar de grootste kansen en mogelijkheden liggen en geven we uitvoering aan maatregelen die bijdragen aan het aanvullen van meer grondwater. Uitvoering van projecten vindt plaats vanuit de gebiedsgerichte aanpakgebieden (GGA's), waterschapsprojecten, terrein beherende organisaties (TBO's) en gemeenten. Ontwikkelen van instrumenten o.a. het aanpassen van wet- en regelgeving.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Het versnellingsteam droogte pakt kansen indien die zich voordoen en waar het mogelijk is deze te realiseren. 		Er worden kansen opgepakt, echter minder dan verwacht. Er zijn veel ideeën en kansen. De verwachting is dat we met extra capaciteit meer kunnen realiseren. We zetten extra capaciteit in vanuit de maatwerkovereenkomst (MOK).
	<ul style="list-style-type: none"> Inspannen om met de TBO's structurele werkafspraken te maken om sneller van kans naar uitvoering te komen. 		Gekozen is om capaciteit in te zetten voor calamiteit hoogwater. Daarom is dit nog niet opgepakt.
	<ul style="list-style-type: none"> In de beoogde stimuleringsregeling landelijk gebied worden maatregelen voor aanvullen grondwater gestimuleerd. 		
	<ul style="list-style-type: none"> 40 stuwen automatiseren en plaatsen (tranche 3) 		
<p>Met partners in het Grondwaterconvenant zijn afspraken gemaakt om in 2024 2 à 3 projecten met meer impact op te starten in verschillende gebieden op de koppen/flanken. De aanpak kan vervolgens breder worden uitgerold.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Drinkwaterlandschap Groote Heide vaststellen Plan van Aanpak gericht op watersysteemherstel (1.000 ha), N2000 doelstelling en hydrologische impuls Natte Natuurparel (NNP) Gijzenrooise Zegge (115 ha NNP) 		
	<ul style="list-style-type: none"> Opstellen waterbalans Pielisboeren via GGA Bovenlopen Beerze 		
	<ul style="list-style-type: none"> Gebiedsproces inrichting 2e fase inrichting beeklandschap Reusel de Mierden is verbreed naar systeemherstel met verdergaande vernattingsmaatregelen (uitstraling op de flanken) t.b.v. bijdrage aan Natuurdoelanalyse N2000. 		Het gebiedsproces start na de zomer in plaats van in voorjaar 2024. De besluitvorming door Provincie inzake van vaststelling van grond-instrumentarium is vertraagd.

Vasthouden (winter)water conform doel BBG, ca 40-45 mln. m3 water infiltreren waterschap De Dommel	Totaalbeeld maatregelen water vasthouden inzichtelijk maken en uitvoeren.		
	Voortgang en effectiviteit inzichtelijk maken en bijsturen.		
	Achteruitgang voorkomen		Besluitvorming rondom voorkomen achteruitgang gaat in een langzamer tempo dan voorzien door zorgvuldige afstemming Brabantbreed.
	Afspraken Breed Bestuurlijk Grondwateroverleg (BBG) (commitment)		
Optimalisatie bestaande aanvoer en extra winteraanvoer			
In theorie zou het mogelijk zijn om extra water te infiltreren door de aanvoer van Maaswater te optimaliseren. We onderzoeken of dit daadwerkelijk mogelijk is rekening houdende met de waterkwaliteitsaspecten, ruimtevraag, beschikbaarheid van water en technische haalbaarheid.	In 2023 is samen met de provincie, een strategische studie opgestart. Het onderzoek richt zich op de kansrijkheid (beleidsmatig, bestuurlijk, beschikbaarheid) van grootschalige aanvoer van buiten ons gebied naar ons beheersgebied. Resultaat 2024: Kansen of onmogelijkheden zijn bekend en vanuit die positie bepalen we samen met het dagelijks bestuur welke richting we opgaan (afhankelijk van keuzes hier onderzoek in uitbreiden of maken Plan van Aanpak).		
Vasthouden winterwater in beken	Verkenning uitvoeren		
Doel is om de winteraanvoer te vergroten via het bestaande aanvoersysteem van Lommel op de Beekloop.	Spoor 2: Inrichtingsplan beekloop is gereed, wordt overgedragen aan gebiedsteam GGA keersop-beekloop voor vervolg uitvoering.		

Grondwatergestuurd peilbeheer in A wateren en klimaatrobuust ingerichte beekdalen			
Spoor 1: Het vastleggen en up to date houden van de streefpeilen in de datasystemen en beheren op basis van deze streefpeilen.	Spoor 1: op koers om eind dit jaar gereed te zijn.		
Spoor 2: Klimaatrobuust ingericht beekdalen in combinatie met systeemherstel door anders inrichten en beheren van de B en C watergangen en infiltratie in oude weijers op de koppen en flanken (zie hierboven).	Spoor 2: beleidsontwikkeling beheren B en C watergangen gestart.		Nog geen actie gezet op grondwatergestuurd peilbeheer vanwege capaciteitsgebrek bij hydrologie door drukte rondom evaluatie hoogwater. Momenteel worden maatregelen genomen het capaciteitsprobleem op te lossen.
	Spoor 2: Herinrichting beekdalen loopt via GGA (Gebiedsgerichte aanpak).		
Gemiddeld streven we hierbij naar een peilstijging van 20 cm in de beken en A-watergangen.	Spoor 3: Concept dashboard streefpeilen en actuele peilen gereed.		
Infiltreren stedelijk gebied (afkoppelen/ stimuleringsregeling)			
In 2027 stroomt 15% minder water af dan in 2022 naar de zuivering, waardoor lokaal wordt vastgehouden en geïnfilteerd.	De in 2023 ontwikkelde monitoringstool is compleet en actueel (= gevuld met informatie uit 2021 (referentiejaar). Aan de hand van de monitoringstool kunnen we de resultaten van de inspanningen en de voortgang van de ambitie inzichtelijk maken.		

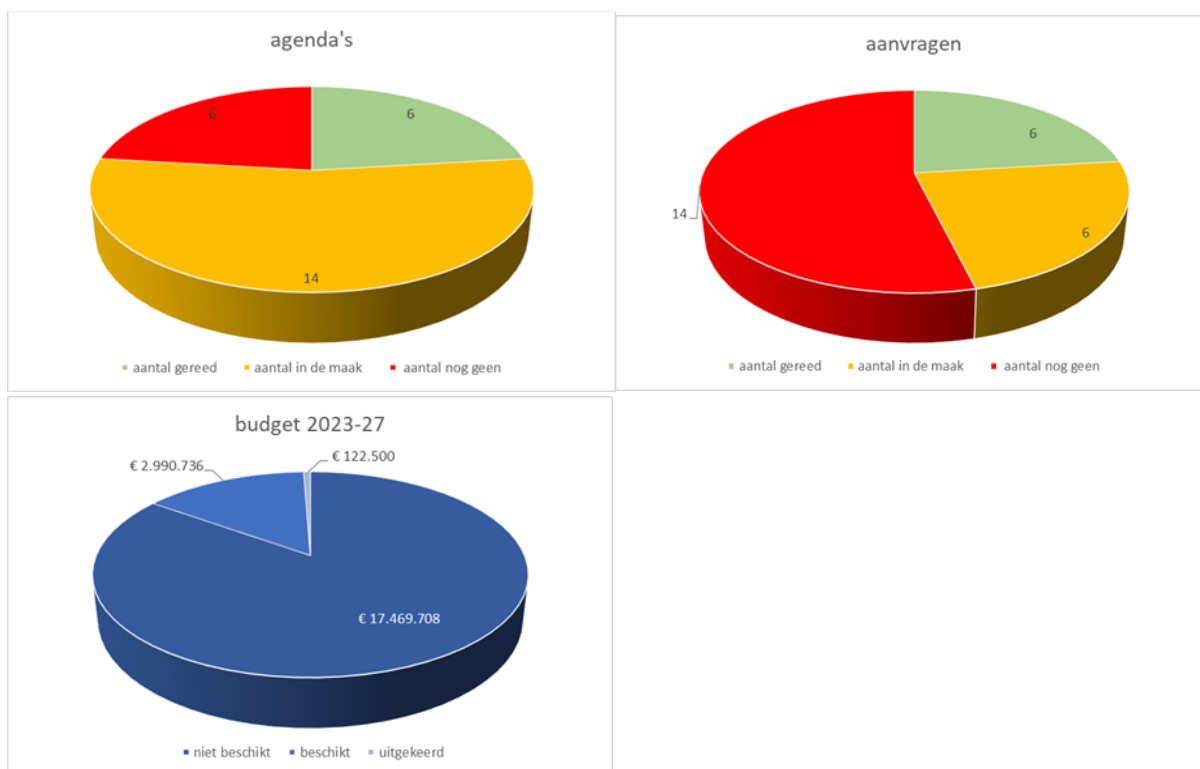
Vanuit Bestuursprogramma			
Stimuleringsregeling landelijk gebied	<p>Het opstellen van een Stimuleringsregeling (van de watertransitie voor het) Landelijk Gebied. Begin 2024 eerste tranche. Eind 2024 tweede tranche.</p> <p><i>Met bestuur is een nieuwe afspraak gemaakt. Regeling moet voor iedereen tegelijk toegankelijk zijn.</i></p>		
Verbrede grondwaterheffing (waterbesparing aantrekkelijk maken)	Overleg over interpretatie bestuursakkoord provincie en afspraken maken.		
Maatregelen bij extreme droogte; gebruik artikel 3.13	Verkenning over het gebruik van artikel 3.13. Toepassing na besluit voor/door De Dommel. Afstemmen samen met andere waterschappen.		
	Via spoor 2 Waterschapsverordening. Oplevering begin 2024.		In het Noord-Brabantse Waterschapsbond (NBWB) bestuur van 20 februari is verzocht om een bestuursopdracht op te stellen voor een onderzoek naar een gemeenschappelijke verordening. Dit heeft effect op inhoud en tempo door zorgvuldige afstemming Brabantbreed.
Verdere achteruitgang tegengaan - waaronder Stand still nieuwe (grote) onttrekkingen			
Beleidskader actief grondwaterbeheer	Wordt meegenomen in Nieuw beleid voor watertransitie > waterschapsverordening 2024: (Beleidskader actief grondwaterbeheer Beregeningsbeleid, Drainagebeleid, Kleine onttrekkingen, Grondwatergestuurd Peilbeheer).	 	<p>In het NBWB bestuur van 20 februari is verzocht om een bestuursopdracht op te stellen voor een onderzoek naar een gemeenschappelijke verordening. Dit heeft effect op inhoud en tempo door zorgvuldige afstemming Brabantbreed.</p> <p>Voor drainagebeleid geldt dat het loopt, maar verankering in de verordening zal later plaatsvinden dan gepland (zie eerdere opmerking).</p>

Berekening	Pilot beregeningsbeleid sportvelden en golfbanen, conform droogteagenda. Simulatie pilot agrarische berekening.	 	Momenteel geen bureau beschikbaar voor deze simulatie. Nieuwe aanpak in voorbereiding.
------------	--	---	--

1.2. Nadere toelichting bij Voldoende Water

Stimuleringsregeling gemeentelijke uitvoeringsprogramma's klimaatadaptatie

Waterschap De Dommel stelt tot en met 2027 in totaal € 20 miljoen beschikbaar voor cofinanciering van gemeentelijke uitvoeringsprogramma's voor klimaatadaptatie. Jaarlijks is er € 4 miljoen beschikbaar voor klimaatadaptatie. Het budget per gemeente is gebaseerd op aantal inwoners en oppervlakte van het grondgebied (gelijk aan de rijks IMPULS-regeling).

Verleend budget per type maatregel 2023-27

Maatregel	Code	€
Bewustwording	A	95.289
Afkoppeling particulier	B	138.781
Afkoppeling openbaar	C	1.307.775
Ontharden (en vergroenen)	D	33.287
Verbetering oppervlaktewater	E	-
Verbetering stedelijk systeem	F	84.177
Waterberging	G	1.331.427
som verleend		2.990.736

Vastgesteld budget per type maatregel 2023-27

Maatregel	Code	€
Bewustwording	A	-
Afkoppeling particulier	B	-
Afkoppeling openbaar	C	-
Ontharden (en vergroenen)	D	-
Verbetering oppervlaktewater	E	-
Verbetering stedelijk systeem	F	-
Waterberging	G	122.500
som vastgesteld		122.500

Zes gemeenten met een uitvoeringsagenda's hebben reeds een aanvraag ingediend en deze hebben ook een beschikking ontvangen (totaal beschikte subsidie € 3,0 miljoen). Met de andere gemeenten zijn we in gesprek en is de verwachting dat het merendeel de aanvragen in 2024/2025 zal indienen.

Ontwikkelingen grondvoorraad

Stand van zaken voorraadrekening waterschap

De voorraadrekening toont de oppervlakte van grond die het waterschap in eigendom heeft. Dit zijn de gronden op plekken waar projecten gepland zijn en gronden die als ruilgrond kunnen worden ingezet voor projecten om grond op de juiste plek te krijgen. De voorraadrekening mag conform AB-besluit van 13 juli 2022 maximaal 600 hectare groot zijn.

In onderstaande tabel zijn de ontwikkelingen van de voorraadrekening voor 2024 opgenomen.

Ontwikkeling voorraadrekening 1 januari 2024 – 1 april 2024:

mutaties 2024 in hectaren		grondvoorraad in ha	waarde grondvoorraad
saldo voorraad op 01-01-2024			
saldo voorraad op 01-01-2024		321	€ 24.129.729
bij:	aankoop	10	
	overgeboekt van afgesloten projecten	0	
	subtotaal bijboekingen	10	
af:	verkoop	9	
	overgeboekt naar projecten	0	
	subtotaal afboekingen	9	
saldo voorraad op 1-4-2024		322	€ 24.251.654

Tot op dit moment is er in 2024 nog maar een beperkte hoeveelheid grond aangekocht/geruild. Op dit moment zijn er lopende taxaties en onderhandelingen voor aan- en verkoop voor netto ca. + 75 ha.

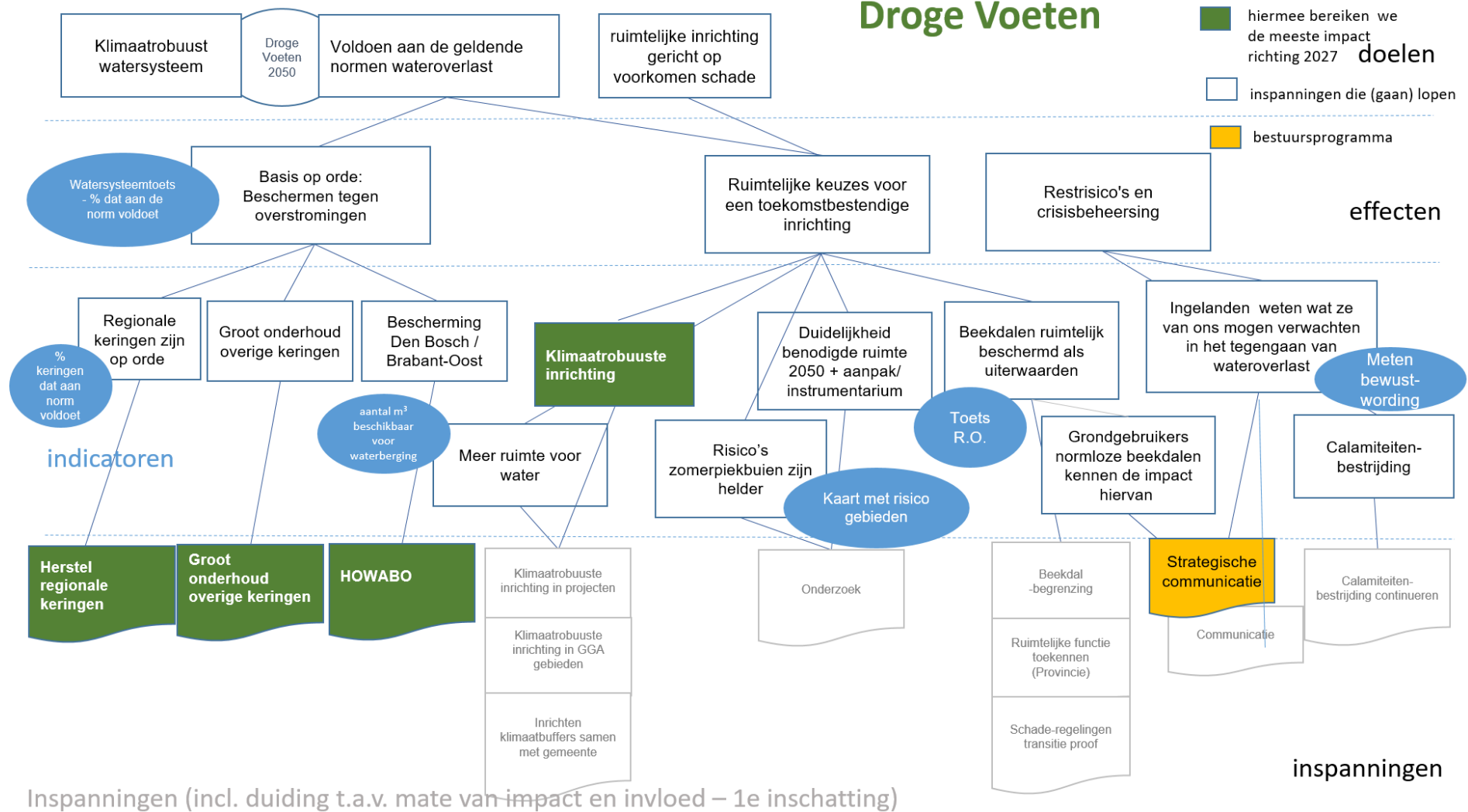
Belemmeringen zijn:

- Door openbare verkoop kunnen wij als waterschap niet op prijs concurreren.
- Met betrekking tot grondruilingen vormt stagnatie als gevolg van huidige actualiteit/onzekerheid rond het stikstofdossier en Nationaal Programma Landelijk gebied (NPLG)/Brabants Programma Landelijk Gebied (BPLG) een risico.
- Beschikbare grondvoorraad is nog steeds zeer beperkt. Dit vormt een aanzienlijk risico bij het behalen van tijdgebonden doelstellingen, zoals de Kaderrichtlijn Water.

Binnen de gebiedsgerichte aanpakgebieden (GGA's) wordt hard gewerkt aan grondstrategieplannen om meer zekerheid te krijgen op grondbeschikbaarheid. Bovendien heeft het waterschap zich actiever op de grondmarkt begeven, met name ook waar het gaat om de aankoop van bedrijven. Hier zijn de eerste successen inmiddels geboekt waardoor het waterschap een betere grondpositie verkrijgt en de verkoper/grondeigenaar een totaaloplossing geboden wordt. Desondanks blijft de huidige onzekerheid waarmee grondeigenaren te maken hebben, het behalen van succes erg moeilijk maken.

1.3. Resultaten/inspanningen uit Beleidsbegroting 2024 voor Droge Voeten

In het Doelen Inspanningen Network (DIN) zijn de doelen, het resultaat en de effecten in relatie tot de geplande activiteiten en inspanningen weergegeven. Tevens zijn de indicatoren weergegeven in blauwe bollen.

De resultaten waarover gerapporteerd wordt zijn afkomstig uit de Beleidsbegroting 2024.

Resultaten 2027	Resultaten 2024	Burap 2024-1	Toelichting
Het herstel van de keringen (regionale en overige)			
Overige keringen (totaal: 86,5 km, 1 ^e fase 47,5 km): Onderzoeken en start aanpak 47,5 km Gerealiseerd /op orde gebracht 16,5 km	<ul style="list-style-type: none"> Realisatie 15,3 km in cluster 1: Bossche Broek Zuid, Bossche Broek Noord en Halder – Volmeer 		
Alle regionale keringen voldoen aan de norm Keringenvakken Vught Zuid en A2 / Pestdijk voldoen aan normering/bescherming status (opwaardering overige kering naar regionaal) Klotputten, herstelopgave gereed	<ul style="list-style-type: none"> Planvoorbereiding in cluster 4: Hoogwaterbescherming Vught e.o. (incl. situatie HoWaBo 2.0) Planuitwerking in cluster 3: Klotputten (ontwerpen nieuw deeltracé) 		
HOWABO (Hoogwateraanpak Brabant Oost)			
Hoogwaterbescherming Den Bosch en omstreken: <ul style="list-style-type: none"> Voorkeursbeslissing (plan-MER) gereed -> basis voor concreet realisatieplan (inspraak doorlopen) Meerdere projectbesluiten (project-MER) gereed -> nadere concretisering van maatregelpakketten: Definitieve ontwerpen en 	<ul style="list-style-type: none"> Notitie Reikwijdte en Detailniveau gereed (NRD = start plan-Milieueffectrapportage (MER)); 11 deelstudies (bouwstenen) onder verkenning 70% gereed; Kansrijke alternatieven bekend Voorkeursbeslissing verwacht medio 2025 		

<p>budgetramingen (project-m.e.r.-plichtige projecten en besluiten)</p> <p>- Realisatiefase gestart. Realisatie is langjarig in opeenvolgende deelprojecten (-> Waterbeheerprogramma 6)</p>			
Watersysteemtoets			
Watersysteemtoets uitgevoerd (eind 2024/begin 2025)	<p>De watersysteemtoets wordt in 2024 gedaan. Resultaat van de watersysteemtoets is een verslag van de waterstaatkundige toestand van de regionale wateren. Het geeft inzicht in het functioneren van het watersysteem, er van uitgaande dat alle keringen technisch op orde zijn. Op basis hiervan wordt bekeken of er aan de Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) norm wordt voldaan. Daar waar dit niet zo is bekijken we welke inspanningen nodig zijn om alsnog te voldoen en of dit kosteneffectief / maatschappelijk verantwoord is.</p>		<p>Planning staat onder druk door capaciteitsgebrek bij hydrologie door drukte rondom evaluatie hoogwater. Momenteel worden maatregelen genomen het capaciteitsprobleem op te lossen.</p>
Opgave en maatregelen volgend uit watersysteemtoets bepaald en programma bestuurlijk vastgesteld.	<p>De resultaten van de watersysteemtoets en de daaruit volgende opgave (omschrijving van noodzakelijke maatregelen en termijn van realisatie) worden voorgelegd aan het dagelijks bestuur ter vaststelling. En vervolgens aan het bevoegd gezag. Dit is naar verwachting eind 2024/begin 2025.</p>		Zie hierboven.

1.4. Nadere toelichting bij Droge Voeten

Hoogwater 2023

2023 kende een recordhoeveelheid neerslag

Over het algemeen kan worden geconcludeerd dat (op februari 2023 en juni 2023 na) er in elke maand gedurende de periode januari 2023 tot en met maart 2024 meer neerslag dan gemiddeld is gevallen. Dit maakt dat het jaar 2023 en het begin van 2024 uitzonderlijk nat zijn geweest – zo nat is nog nooit eerder gemeten. Hierin zijn er twee periodes waar extremen zijn bereikt, namelijk mei 2023 en de periode oktober 2023 tot en met maart 2024.

In ons gehele gebied was sprake van hoge grondwaterstanden die uitzonderlijk lang aanhielden

Als gevolg van de vele neerslag in de maand mei 2023 was ook het grondwater in die periode erg hoog voor de tijd van het jaar. Echter, in de zomer van 2023 zakte de grondwaterstand uit tot normale of zelfs zeer lage waarden voor die periode. De natte situatie in de eerste helft van mei 2023 kon dus niet voorkomen dat de grondwaterstand hard is uitgezakt. Als gevolg van de vele neerslag stijgt de grondwaterstand vanaf oktober 2023 weer tot zeer hoge grondwaterstanden, welke in de winter van 2023-2024 aanhouden. In bijna de helft van alle peilbuizen kwam het grondwater zelfs tot boven maaiveld. Deze langdurig hoge grondwaterstanden zijn over het hele beheergebied gemeten.

Veel vaker hoge afvoeren met bijbehorende hoge waterstanden

Door de vele neerslag en de hoge grondwaterstanden waardoor de neerslag snel tot afvoer komt, werden in 2023 en het begin van 2024 veel (4 tot 10x) vaker dan normaal hoge afvoeren met bijbehorende hoge waterstanden gemeten. Dit was met name het geval in de periode van november 2023 t/m februari 2024.

Uit het hele gebied zijn meldingen van wateroverlast ontvangen

Er zijn vele meldingen ontvangen over wateroverlast, waarbij een duidelijke concentratie van meldingen uit Lage Mierde (tussen Reusel en Raamsloop) te zien valt. Op dit moment tellen we 67 dossiers waarin gesproken wordt over schade aan kelders, gewassen of opstallen. Hiervan hebben er 30 geleid tot een formele schadeclaim.

Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP)

De realisatie van de doelen van het HWBP op korte en middellange termijn staat onder druk door het achterblijven van de realisatie van de projecten. De realisatie van projecten wordt vertraagd door onder andere de krapte op de markt (capaciteit) en het complexer worden van de realisatie van projecten (inspraakprocedures, stikstof, etc.). De financiering van het HWBP staat ook onder druk vanwege de forse prijsstijgingen (energie, materialen en machines).

Binnen het HWBP, in overleg met de waterschappen maar ook in samenwerking met het Rijk/ Rijkswaterstaat, wordt komende maanden gekeken naar de werkwijze en financiering (korte en middellange termijn) van het HWBP in relatie tot de ontwikkeling van de opgaven (toename complexiteit, prijsontwikkeling, nieuwe opgaven als gevolg van nieuwe klimaatscenario's en de effecten op de effecten hiervoor op de HWBP-opgaven).

De vertraging in de projecten heeft tot gevolg dat de 10% projectgebonden bijdrage van de waterschappen achterblijft waardoor de verwachting is dat de waterschappen geconfronteerd zullen worden met een naheffing van de solidariteitsbijdrage. In de Jaareindeverwachting (JEV) 2024 gaan we voorlopig uit van een extra solidariteitsbijdrage van € 1 mln., deels vanwege achterblijven projecten en deels vanwege prijs/ inflatiecorrectie achteraf voor de overall jaarlijkse bijdragen van waterschappen en het Rijk aan het HWBP.

Oeverafkalving

Als gevolg van de weersomstandigheden (hoogwater winter 2023-2024) zijn er veel taludafzakkingen/oeverafkalvingen in zowel agrarisch als particulier gebied ontstaan. We maken een afweging (in relatie tot ons beleid) of we dit kunnen aanvullen met grond (met groot risico op nieuwe oeverafkalving) of door beschoeiing te plaatsen (dit is erg duur en ecologisch ongewenst). Liever passen we een duurzame methode toe waarbij we de watergang anders inrichten. Vanwege “nieuwe” regelingen bufferstroken/ Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) liggen hier in onze ogen nu koppelkansen.

Om de taluds zoveel als mogelijk op een duurzame en ecologische manier aan kunnen pakken zijn er diverse mogelijkheden:

- Beschoeiing met duurzame materialen
- Flauwe taluds aanbrengen
- Bufferstroken maximaal inzetten evt in combinatie met aanbrengen flauw talud

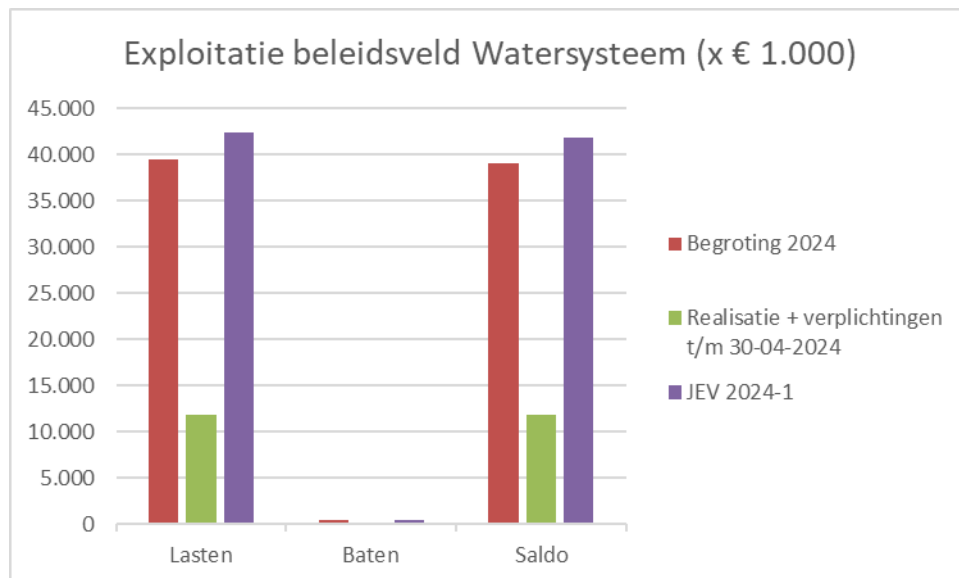
Voor een aantal bedrijven wijzen we pilot locaties aan om duurzame beschoeiingsmaterialen te testen. Er loopt een biodiversiteitsonderzoek (stagiairs HAS Green Academy) naar locaties met en zonder oeverafkalving. Dit loopt nog tot eind juli 2024. Beheerders leveren in de komende periode locaties (trajecten) aan die mogelijk in aanmerking komen voor het toepassen van een flauw talud.

Zodra deze laatste locaties bekend zijn kan er een betere inschatting worden gemaakt voor de benodigde capaciteit en financiële middelen.

1.5. Exploitatie en investeringen beleidsveld Watersysteem

Exploitatie:

Omschrijving (bedragen * € 1.000)	Begroting 2024	Realisatie + verplichtingen t/m 30-04-2024	JEV 2024-1
Lasten			
Rentelasten	3.219	796	3.096
Afschrijvingen	5.901	1.819	5.677
Personeelslasten	85	28	85
Goederen en diensten	30.289	9.265	33.441
Subtotaal Lasten	39.494	11.908	42.299
Baten			
Diverse opbrengsten	303	157	403
Bijdragen	203	-62	140
Subtotaal Baten	506	95	543
Totaal Watersysteem	-38.988	-11.814	-41.755

Toelichting van de belangrijkste afwijkingen

Kapitaallasten

De kapitaallasten zijn € 0,4 mln. lager ten opzichte van de begroting 2024. Dit wordt met name veroorzaakt door vertragingen bij projecten.

Goederen en diensten

De stijging ten opzichte van de begroting van € 3,2 mln. wordt met name veroorzaakt door:

- Hogere maai en onderhoudskosten door kostenindexering van 5,2%, omvang werk contracten is toegenomen en veel noodzakelijk herstelwerk door natte winter en voorjaar. € 0,8 mln. +
- Hogere baggerkosten
Voorzien: Zandvanger de Vloeder bij Tilburg een jaar eerder vol zit dan verwacht (naar aanleiding van het hoogwater 2023).
Onvoorzien: De Dommel, het traject de Hogt – Klotputten is aangezand wat zorgt voor problemen. € 0,5 mln. +

- Hogere kosten door hoogwater € 0,1 mln. +
- Spoedherstel kering Moergestel (Hondsberg) € 0,3 mln. +
- Monitoring grondwater is fout begroot 2024 € 0,1 mln. +
- Bijdrage Victorialaan gemeente Eindhoven (doorgeschoven uit 2023) € 0,2 mln. +
- Hogere Bijdrage Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) € 1,0 mln. +

Diverse opbrengsten

Resultaat grondbank (wordt niet begroot) € 0,1 mln. -

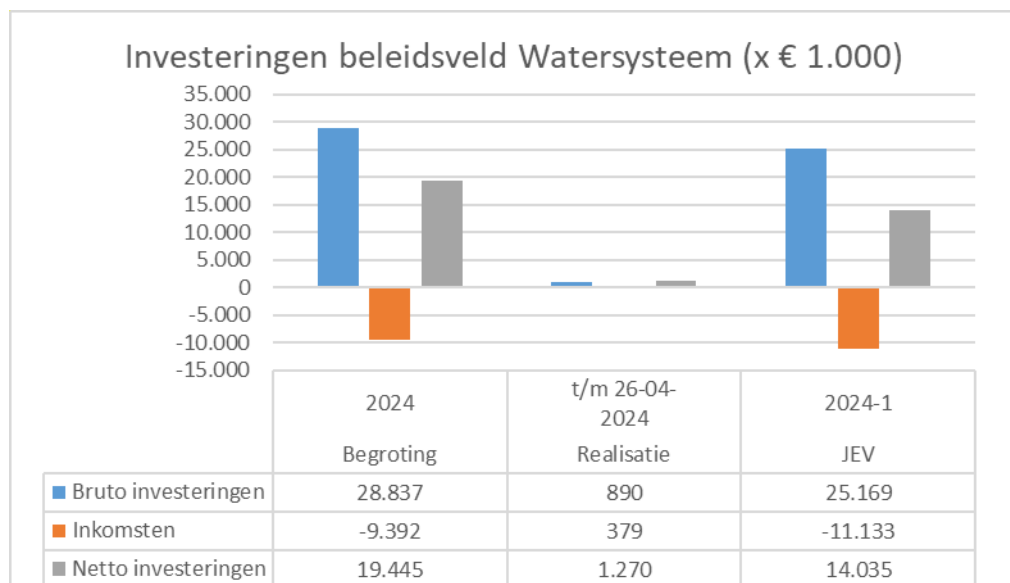
Investerings:

Portfolio Watersysteem overig (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Realisatie t/m 26-04-2024	JEV 2024-1
Bruto investeringen	10.860	-709	7.211
Inkomsten	-1.133	0	-1.830
Netto investeringen	9.727	-709	5.381

Portfolio Watersysteem Hoogwaterbescherming (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Realisatie t/m 26-04-2024	JEV 2024-1
Bruto investeringen	5.076	770	5.901
Inkomsten	-2.100	0	-2.893
Netto investeringen	2.976	770	3.008

Portfolio Watersysteem inrichtingsdoelen (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Realisatie t/m 26-04-2024	JEV 2024-1
Bruto investeringen	12.902	829	12.056
Inkomsten	-6.159	379	-6.410
Netto investeringen	6.743	1.209	5.646

Totaal Watersysteem (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Realisatie t/m 26-04-2024	JEV 2024-1
Bruto investeringen	28.837	890	25.169
Inkomsten	-9.392	379	-11.133
Netto investeringen	19.445	1.270	14.035

Toelichting van de belangrijkste afwijkingen:

Watersysteem overig

De netto uitgaven zijn met € 4,3 mln. naar beneden bijgesteld. Dit wordt met name veroorzaakt door vertraging van een drietal projecten:

- Vervanging gemalen Halder in verband met bezwarenprocedure doorgeschoven naar 2025 (lagere uitgaven 2024 € 1,7 mln.)
- Stuw Nemelaer door krapte op de arbeidsmarkt (lagere uitgaven 2024 € 0,8 mln.)
- Stuw afwatering Boxtel door krapte op de arbeidsmarkt (lagere uitgaven 2024 € 1,3 mln.)

Watersysteem Herstel overige keringen

Minimale afwijking.

Watersysteem Realiseren Inrichtingsdoelen

De uitgaven zijn per saldo met € 0,8 mln. naar beneden bijgesteld. De inkomsten zijn per saldo met € 0,3 mln. naar boven bijgesteld. Netto is het totale investeringsvolume met € 1,1 mln. naar beneden bijgesteld.

Ten opzichte van de Beleidsbegroting 2024 zijn nu in de jaareindeverwachting voor de eerste keer de Gebiedsgerichte Aanpak (GGA) Bovenlopen Groote Beerze en Grenscorridor geraamd. Deze zijn zowel aan de uitgaven als de inkomsten kant meegenomen (ter hoogte van totaal € 2,8 mln.). Dit heeft derhalve netto geen gevolgen.

De uitgaven zijn exclusief GGA correctie met € 3,6 mln. naar beneden bijgesteld.

Op meerdere projecten hebben mutaties plaatsgevonden (zowel naar boven als beneden), maar deze bijstelling is met name het gevolg van een significante bijstelling binnen de projecten ten gevolge van vertraging:

- P019903 Beekherstel Groote Beerze traject 2: voorbereiding van definitief projectplan en benodigde bestemmingsplanwijziging hebben langer geduurd dan eerder verwacht, waardoor uitvoering is vertraagd;
- P034702 Vencomplex Leenderbos en Tongelreepdal: laatste deel van de uitvoering is vertraagd door onteigeningsprocedure;
- P035701 Vispassage Opwettense Watermolen: uitvoering start later als gevolg van de complexiteit van het project. Hierdoor was meer voorbereidingstijd nodig. Daarnaast wenst de eigenaar om niet in de (na)zomer uit te voeren.

De inkomsten zijn exclusief GGA correctie met € 2,5 mln. naar beneden bijgesteld.

Op meerdere projecten hebben mutaties plaatsgevonden (zowel naar boven als beneden), maar deze bijstelling is met name het gevolg van een significante bijstelling door vertraging binnen de projecten:

- P034702 Vencomplex Leenderbos en Tongelreepdal;
- P035701 Vispassage Opwettense Watermolen: zie motivatie bij uitgaven. Door de vertraging zijn ook de subsidie inkomsten vertraagd.
- P034006 BHS Run Schaiksedijk/Stevart: vertraging in de uitvoering.

Hiertegenover staat een mutatie van extra inkomsten voor het project P016915 Essche Stroom Bruggelaar (extra Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP) subsidie en lagere Groen Ontwikkelfonds Brabant (GOB) subsidie leidt per saldo tot hogere inkomsten van circa € 1 mln.).

1.6. Kansen/risico's en getroffen beheersmaatregelen

Tekst uit Beleidsbegroting 2024:	Stand van zaken Burap 2024-1:
<p>Voortgang realisatie inrichtingsdoelen en behalen Kaderrichtlijn Water (KRW):</p> <p>Voor het behalen van de KRW hebben we een risico met het bestuur gedeeld over verwachte realisatie (70-75%). We zien de risico's oplopen. Op dit moment zit de grondmarkt vrijwel op slot vanwege onzekerheid op rijksniveau voor bijvoorbeeld stikstof en landbouw. Dat geldt voor ons, maar ook voor partnerorganisaties. Voor voortgang in realisatie is daarnaast de vergunningenstop in Noord-Brabant voor natuurvergunningen relevant. Voor een deel van de KRW opgaven zijn we afhankelijk van het tempo en planning van andere initiatiefnemers.</p> <p><i>Risico:</i> Het achterblijven van voortgang in de KRW inrichtingsmaatregelen en behalen doelen KRW.</p> <p><i>Beheersing:</i> Bestuurlijke heroverweging en bijsturen KRW maatregelen en doelbereik begin 2024. Eventuele financiële consequenties worden verwerkt in de Voorjaarsnota 2025.</p>	<p>Beheersmaatregel is uitgevoerd. KRW doelbereik is opgenomen in de Voorjaarsnota 2025-2030.</p>
<p>HOWABO (Hoogwateraanpak Brabant Oost):</p> <p>Op dit moment (Q4 2023) komt de kwartiermakerfase tot een einde. Kaders voor een (projectmatige) vervolgstap zijn nu voldoende duidelijk en voldoende afgestemd. De komende periode neemt de coalitie – onder regie van de waterschappen – stap 2 van de aanpak: Van mogelijke oplossingen naar kansrijke alternatieven en een voorkeursbeslissing.</p> <p><i>Risico:</i> De omvang van de investeringen wordt in een latere fase pas bekend. Naar verwachting zullen de financiële consequenties voor Waterschap De Dommel aanzienlijk zijn.</p> <p><i>Beheersing:</i> Tijdig en regelmatig het bestuur informeren bij mijlpalen en tussentijdse keuzes. De financiële consequenties zullen te zijner tijd geprogrammeerd worden in de Voorjaarsnota.</p>	<p>Beheersmaatregel is uitgevoerd.</p>
<p>Zandleij:</p> <p>De waterkwaliteit van de Zandleij heeft bijzondere aandacht. Naar aanleiding van klachten van medewerkers zijn er onderzoeken naar Arbo-omstandigheden en waterkwaliteit gestart. De omgeving is hiervan op de hoogte en houdt de situatie nauwlettend in de gaten.</p> <p><i>Risico:</i> De uitkomsten van de onderzoeken zijn nog niet opgeleverd. De resultaten kunnen verschillende consequenties, maatregelen en kosten voor het vervolg betekenen.</p> <p><i>Beheersing:</i> Intern is rondom de problematiek Zandleij de coördinatie inmiddels apart georganiseerd. Met intensievere betrokkenheid van portefeuillehouders. Zorgvuldige en transparante interne en externe communicatie is nadrukkelijk een belangrijk onderdeel.</p>	<p>De uitkomsten zijn bekend. Medewerkers mogen weer 8 uur per dag en 40 uur per week werken op de Zandleij. Het project heeft wel een vervolg gekregen i.v.m. zorgen en klachten van omwonenden, gemeenten en Waterschap Aa en Maas. Het dagelijks bestuur is akkoord gegaan met het traject brede aanpak Zandleij. De komende vier jaar worden onderzoeken, innovaties, sociale projecten opgepakt rondom de Zandleij, met alle stakeholders en omwonenden.</p> <p>Naast de portefeuillehouders wordt nu ook maandelijks met de procesmanagers en twee keer per maand met procesmanagers + directie de voortgang en stand van zaken besproken. De collega's die de onderzoeken begeleiden stemmen de onderzoeken met elkaar af.</p>

<p>Eventuele financiële consequenties zullen in de bestuursrapportages opgenomen worden. Indien de kosten niet binnen de begroting opgevangen kunnen worden zullen er keuzes voorgelegd worden.</p>	
<p>Voortgang maatregelen water vasthouden:</p> <p>De maatregelen voor water vasthouden zoals stuwen plaatsen, dempen watergangen etc. hebben te maken met extra kosten voor stikstofberekeningen. Daarnaast kunnen niet alle maatregelen uitgevoerd worden vanwege vergunningenstop stikstof.</p> <p><i>Risico:</i> Vertraging maatregelen door de vergunningstop. Extra kosten voor maatregelen door stikstofberekeningen. Onvoldoende elektrisch materieel voorhanden op de markt.</p> <p><i>Beheersing:</i> Indien mogelijk uitvoering door middel van elektrisch materieel. Verkennen of een gebiedsaanpak voor maatregelen en een gecombineerde uitvoering met inrichtingsprojecten KRW een versnelling kan bieden.</p>	<p>De juridische mogelijkheden voor ontheffing c.q. vrijstelling in het kader van de Wet Natuurbescherming worden onderzocht.</p>
<p>Klimaatrobuust Sint-Oedenrode:</p> <p>Eind november 2023 wordt de besteksraming van project Klimaatrobuust St.Oedenrode opgeleverd. De huidige begrotingsraming is gebaseerd op het definitieve projectplan. Indien de besteksraming resulteert in hogere netto uitgaven zal de programmaruimte ter grootte van maximaal € 2 mln. worden aangesproken.</p> <p><i>Risico:</i> Prijsstijgingen bouwmaterialen en overige inflatie drijft bouwrijzen op en bij besteksuitwerking kunnen posten naar voren komen die tot hogere kosten leiden (meer bodemvervuiling en extra aanpassingen aan bruggen). De toename van kosten kunnen niet volledig worden gedekt met aanvullende cofinanciering. Toename bruto kosten zal ook grotendeels gelijk zijn aan netto kostentoe name.</p> <p><i>Beheersing:</i> inzetten van de programmaruimte Watersysteem.</p>	<p>Programmaruimte is ingezet om hogere uitgaven te dekken.</p>
	<p>Grotere financieringsonzekerheid MOK projecten (incl. GGA)</p> <p>Met het 'Hoofdlijnenakkoord' dat op 16 mei jl. is gepresenteerd door het nieuwe kabinet is de koers gewijzigd. De reservering voor het Transitiefonds is fors lager dan eerder. De focus die de Provincie Noord-Brabant in het Brabants Programma Landelijk Gebied (BPLG) legt blijft echter op het uitvoeren van onze (water)opgaven omdat we dit doen voor Brabant en niet voor het Rijk. Bovendien hebben we als waterschappen en provincies nog steeds uitvoering te geven aan de wet. Het gesprek zal daarom komende periode gaan over of en hoe we als samenwerkingspartners uitvoering gaan geven aan de opgaven en hoe de gezamenlijke overheden dit gaan financieren.</p>

1.7. Majeure projecten

Onderstaande projecten zijn in de Beleidsbegroting 2024 als majeur aangemerkt:

Majeure projecten	Totaal projectresultaat	Burap 2024-1	Toelichting
Klimaatrobuust Sint-Oedenrode (P051418)	Klimaatrobuuste inrichting Beneden Dommel, baggeren watergangen en versterking ecologische verbindingzone		<p>Geld: Europese cofinanciering (POP) komt onder druk als met de uitvoering de subsidiedeadline van 31-12-2024 wordt overschreden. Grootste risico is tijdige verplaatsing kabels en leidingen (Enexis). Niet tijdige verplaatsing betekent dat slechts deel van subsidie (totaal € 4,3 miljoen) kan worden veilig gesteld. Verwacht risico is mislopen van circa € 2 - 2,5 miljoen aan subsidie bij niet tijdige verplaatsing kabels en leidingen. Op dit moment zijn we constructief in gesprek met Enexis en de aannemer over de tijdige uitvoering van de werkzaamheden.</p> <p>Tijd: Niet tijdige verplaatsing van kabels en leidingen (Enexis) kan leiden tot vertraging in de uitvoering. Werkzaamheden lopen uit in 2025. Op dit moment zijn we constructief in gesprek met Enexis over de uitvoering van de werkzaamheden.</p> <p>Doelen: Scope is ongewijzigd.</p>
Beekdalinrichting Essche stroom (P016915)	Klimaatrobuuste inrichting Essche Stroom		<p>Geld: Opdracht voor uitvoering fase 1 is verstrekt; werkzaamheden zijn gestart. Subsidiedeadline EU-cofinanciering van ca € 2,5 miljoen op 31-12-2024 is haalbaar.</p> <p>Tijd: Uitvoering Fase 1 in 2024 op schema. Voorbereiding fase 2 (met name grondruilingen) blijft moeizaam. Onduidelijkheid bij agrariërs m.b.t. stikstof-eisen, nitraatrichtlijn én handelingsperspectief zorgt voor terughoudendheid bij de boeren om te ruilen. Prognose/indicatie verwachte uitvoering fase 2 vanaf 2026.</p> <p>Doelen: Scope is ongewijzigd.</p>

Programma overige en regionale keringen	Herstelprogramma overige kering Bossche Broek Zuid (P068705)		<p>Geld: Blijft binnen budget.</p> <p>Tijd: Herstel van de kering wordt dit jaar uitgevoerd.</p> <p>Doelen: Scope is ongewijzigd.</p>
Programma overige en regionale keringen	Herstelprogramma overige kering Halder – Volmeer (P068707)		<p>Geld: Blijft binnen budget.</p> <p>Tijd: Herstelopgave is in beeld. Uitvoering van een deel van de kering is gepland in huidige WBP5 periode. Overige deel wordt in de volgende planperiode uitgevoerd. Dit is conform initiële planning.</p> <p>Doelen: Scope is ongewijzigd.</p>
Scheeken (P018803)			<p>Geld: Brabants Landschap is trekker van dit project. De samenwerkingsovereenkomst is in concept gereed.</p> <p>Tijd: Het project is naar verwachting pas na 2027 volledig opgeleverd/gerealiseerd.</p> <p>Doelen: Scope is ongewijzigd.</p>
Uitvoeringsprogramma Dommeldal (P034807)			<p>Doelen: Projectscope is vanwege GGA-Grenscorridor verkleind tot N2000 instandhoudingsmaatregelen. Binnen scope van N2000 liften Kaderrichtlijn Water (KRW), vismigratie, Natte Natuurparel (NNP) en Natuurnetwerk Brabant (NNB) mee.</p> <p>Geld: Als gevolg van de aangepaste scope is de raming naar beneden bijgesteld van €7,9 miljoen naar €3,8 miljoen. Uitgangspunt hierbij is dat de kosten grotendeels gedekt worden met N2000-middelen van de provincie.</p> <p>Tijd: geplande realisatie 2027.</p>

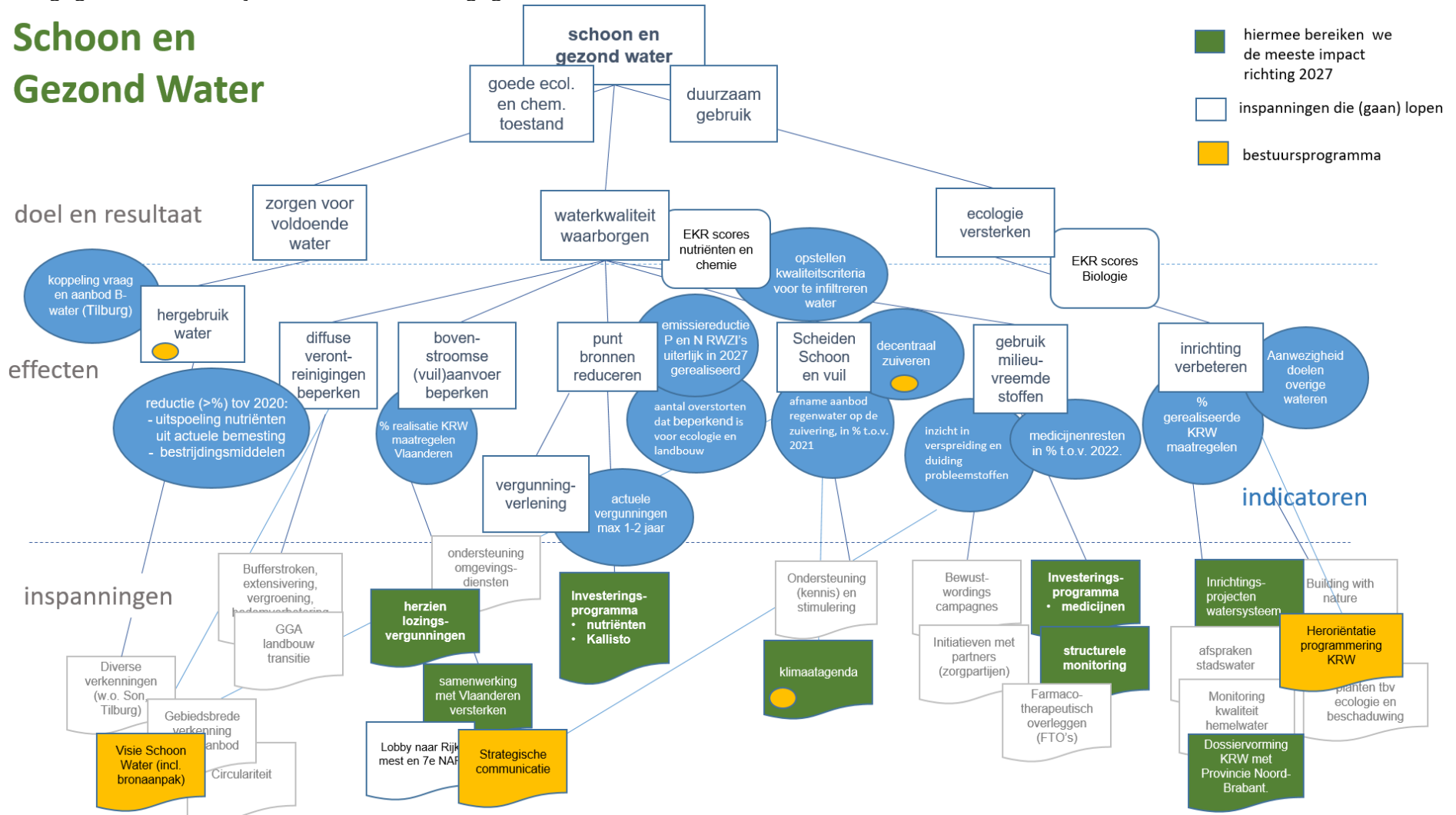
2. Beleidsveld Waterketen en Schoon Water

Het beleidsveld Waterketen en Schoon Water omvat de bouw, beheer en onderhoud van de zuiveringstechnische werken, de beheersing van lozingen en beleid, innovatie en strategie m.b.t. zuiveringsbeheer.

2.1. Resultaten/inspanningen uit Beleidsbegroting 2024 voor Schoon Water

In het doelen inspanningen netwerk (DIN) zijn de doelen, het resultaat en de effecten in relatie tot de geplande activiteiten en inspanningen weergegeven. Tevens zijn de indicatoren weergegeven in blauwe bollen.

Schoon en Gezond Water

<p>Overstorten</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inzicht in het effect van gemengde overstorten op de waterkwaliteit van het oppervlaktewater en de interactie met stedelijk gebied (Stedelijke Water Opgave). • Inzicht in de eisen waar een gemengde overstort aan moet voldoen voor waterkwaliteit en Schoon Water • Zijn met de gemeenten afspraken vastgelegd over wat en wanneer zij (eventueel in samenwerking met Waterschap De Dommel) de overstorten op orde hebben gebracht. 	<ul style="list-style-type: none"> • Er is een overzicht beschikbaar <ul style="list-style-type: none"> ○ waarin het effect van gemengde overstorten op waterkwaliteit inzichtelijk is. ○ van maatregelen t.b.v. waterkwaliteit en prioritering van aanpak overstorten t.b.v. waterkwaliteit. ○ waar de SWO (Stedelijke Water Opgave) wel/niet is uitgevoerd. ○ van overstorten waar sprake is van interactie. ○ van overstorten/locaties waar maatregelen worden getroffen. ○ van de gemaakte afspraken hierover met gemeenten. <p>op basis van dit geactualiseerd inzicht worden bestuurlijke keuzes gemaakt voor maatregelen zodat overstorten geen beperking meer zijn voor behalen KRW.</p>		
<p>Directe lozingen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Waterschap De Dommel heeft 38 directe lozingen vergund. Alle vergunningen voor directe lozingen zijn gezien en besloten of deze moeten worden herzien. Tijdens de actualisatie nemen we de (potentiële) Zeer Zorgwekkend Stoffen (ZZS) mee. 	<ul style="list-style-type: none"> • Alle 38 directe lozingen zijn in beeld gebracht en op basis van impact verdeeld over 3 jaar. In 2024 zullen tussen de 25 en 30 vergunningen zijn gezien en zo nodig herzien. 		<p>Complexiteit en voortschrijdend inzicht maakt dat diverse dossiers meer tijd kosten dan voorzien. Het actualiseren roept veel vragen op over beleid en aanpak. We constateren dat we ons breder moeten focussen dan alleen op het gezien en herzien van de vergunningen. De KRW, ZZS en Pfas hebben hier de meeste impact op.</p> <p>Capaciteitstekort (acuut wegvallen van 1fte) heeft geleid tot vertraging. Momenteel worden maatregelen genomen het capaciteitsprobleem op te lossen.</p>

<p>KRW maatregelen watersysteem</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeren KRW maatregelen 	<ul style="list-style-type: none"> • KRW-maatregelen: 3 stuks vismigratieknelpunten 10,1 km inrichten waterlopen 32 ha NNP 		<p>Prestaties 2024:</p> <p>- Verkenningfase/visievorming: in alle GGA-gebiedsprocessen wordt Water en Bodem als randvoorwaarde voor ruimtelijke ordening ingebracht en afhankelijk van voortgang in dit gebiedsproces worden afspraken gemaakt over de verankering in ruimtelijke procedures.</p> <p>- Uitvoeringsfase: Inrichten beekdal Essche Stroom uitvoering in 2024. Verdere voorbereiding voor fase 2 loopt door. De klimaatrobuuste inrichting vindt plaats in fase 2 van de inrichting. Deze keuze is gemaakt in 2023. Aanleiding is impasse stikstofdossier gerelateerd aan kavelruilproces: onzekerheid van ondernemers.</p>
<p>KRW maatregelen watersysteem</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dossiervorming KRW gereed (in samenwerking met collega waterschappen, Provincie Noord Brabant en Stroomgebied Maas) 	<ul style="list-style-type: none"> • Actualiseren KRW-dossiervorming van Waterschap De Dommel 		

<p>Vlaanderen Met Vlaanderen is een akkoord of tijdspad afgesproken op welke wijze verbetering van de waterkwaliteit plaatsvindt</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Continuering van de afspraken van 2023. In 2023 is ons netwerk, internationaal, landelijk, regionaal en lokaal) verbeterd waardoor de beïnvloedingskansen groter zijn geworden. De inspanningen worden bepaald op de geprogrammeerde maatregelen in Vlaanderen. Het gaat concreet om verbeteringen op de rwzi's, verminderde uit- en afspoeling vanuit landbouw en reductie van lozingen van bedrijven. Als kansen zich voordoen worden ze ingevuld naar voorbeeld van de Tongelreep. Vanuit het in 2023 gestart onderzoek invloed uitoefenen op de impact van Vlaanderen in de evaluatie KRW 2024 Maasstroomgebied. 		<p>De afgelopen periode heeft de kwaliteit van het water uit Vlaanderen veel aandacht gekregen. Van zowel de media als bewoners en belanghebbenden en besturen van gemeenten. De afgelopen jaren was onze inzet vanuit Waterschap De Dommel, in afstemming met Provincie Noord Brabant, gericht op samenwerking en beïnvloeding via goede contacten. De recente ontwikkelingen sturen de maatschappelijke opinie, onderzoek Universiteit Utrecht en ons bestuur aan om een prominenter rol te gaan spelen in dit dossier. Dit betekent andere vaardigheden en tijdsinzet waar de organisatie nu niet op is ingericht. Samen met onze partners zoals de Provincie Noord-Brabant, Omgevingsdiensten en gemeenten dient een nieuwe tactiek te worden afgestemd met ieders rol daarin. Ook zal dit wat betekenen voor de inzet in waterkwaliteit van wat van het beheersgebied van De Dommel afstroomt naar Vlaanderen.</p>
--	--	--	---

Vanuit Bestuursprogramma			
<i>Kader Richtlijn Water (KRW)</i>			
Programmering van menskracht en middelen op het gebied van realisatie: een afgewogen mix van realisatiemaatregelen ten behoeve van de KRW en de watertransitie.	Realistisch uitvoeringsprogramma opbouwen aan de hand van nog nader vast te stellen afwegingskader		
<i>Schoon en gezond water</i>			
Lange termijn visie schoon & gezond water	Wat is je ambitie als verantwoordelijk Waterkwaliteitsbeheerder. Hoe ver wil je gaan, welke rollen horen daarbij? Gericht op Oppervlaktewater én Grondwaterkwaliteit. Integrale visie vanuit Watersysteem en Afvalwaterketen. 1. Procesaankpak (Q4 2023 dagelijks bestur en Q1 2024 algemeen bestuur).		
Afvalwaterzuiveringen: forse investeringen	De projecten voor de bestuurs-/Voorjaarsnotaperiode zijn gepland en geraamd. Uitwerking is nodig van visie en plannen voor aanpak RWZI's na 2027 en wat doen we al ter voorbereiding. Dit is onderdeel van Lange Termijn Visie schoon water. Geen separaat resultaat in 2024.		Geen separaat resultaat in 2024. De ramingen van de investeringen zijn geactualiseerd naar de inzichten van afgelopen jaar en leiden tot een groter volume.
Ondergrondse infrastructuur	Plan van Aanpak (medio 2024) risico's afvalwatertransport		
Effluent hergebruik/decentraal zuiveren	We onderscheiden de volgende sporen op het gebied van effluent hergebruik:		
	1. Centraal hergebruik van het effluent uit de RWZI's (na het lozingspunt). Resultaten: a. Gebiedsbrede verkenning kansen effluenthergebruik vanuit de 8 RWZI's: geeft mogelijke kansen rondom Tilburg en bij Hapert b. Uitwerken grootste kansen samen met externe partners: leidt tot een of meer plannen c. Een of meer pilots in het gebied uitwerken, opzetten en uitvoeren.	 	Uitwerken pilot niet in 2024 maar later. Project Brainport Smart District (BSD) gaat niet door.

	<p>2. Samenwerking met de industrie om gezuiverd bedrijfsafvalwater (effluent bedrijven) in het gebied te gebruiken (in plaats van lozen op onze RWZI's of watersysteem)</p> <p>a. Go/No Go Waterfabriek bedrijf Son b. Verkenning mogelijkheden bedrijf Veldhoven i.s.m. Brabant Water (levering koelwater).</p>		
Verhoogde ambitie op bronaanpak	<p>Verhoogde ambitie op bronaanpak – in de volgende stappen :</p> <p>1. Stevige innovatieve bronaanpak doorzetten (strategie gericht op doelgroepen, bewustzijn, instrumenten en technieken). (Door)ontwikkelen instrumenten en strategische communicatie op bewustzijn. Innovaties op bronaanpak op wijkniveau.</p> <p>2. Onderzoek naar inzet van bevoegdheden van het waterschap voor bronaanpak</p> <p>3. Hernieuwd onderzoek naar aanpak diffuse bronnen</p> <p>Punten 1, 2 en 3 worden uitgewerkt in Lange Termijn Visie Schoon en Gezond Water.</p>		

2.2. Nadere toelichting bij Schoon Water

KRW-maatregelen – Schoon Water

Prestatie	waterdoelen				Eenheid	BB2024	totaal 2024 - BURAP 01	Opwettense Watermolen	Essche Stroom	Grote Waterloop	Tongelreep	Grote Beerze	Bossche Broek Zuid	Clusters gereed
	Droge Voeten	Voldoende Water	Schoon Water	doelen derden										
Natte Natuurparel		x	x		ha	57	208		32				176	
Inrichting waterlopen	x	x	x		km	10,1	10,1		0,9	3,8	3	2,4		
Regionale keringen op orde	x				stuks	-	-							
Overige keringen op orde	x				stuks	3	3							3
Opheffen visbarrières			x		stuks	3	3	1	2					

De prestaties voor het jaar 2024 liggen op koers. De ruimtelijke procedures voor projecten Essche Stroom en Grote Waterloop zijn doorlopen. De realisatie start voor de zomer. Voor project Tongelreep is de gerechtelijke Raad van State-behandeling van bezwaar op de onteigening doorlopen. De voorbereiding op de uitvoering loopt met geplande uitvoering in 2e helft van 2024. Verwachting is voor einde van het jaar gereed. De prestatie voor de Natte Natuurparel (NNP) ter grootte van 603 hectare is opgenomen in het jaar 2025. De inrichting van NNP Bossche Broek Zuid (N2000) is toegevoegd als prestatie in het jaar 2024. Het project wordt uitgevoerd door Brabants Landschap.

Activiteitenbesluit en Streefwaarden:

Marap 1: Toetsing Waterwet/Activiteitenbesluit Periode jan t/m mrt 2024				
Zuiveringseenheid	Bestemming	Parameter	Aantal waarschuwingen	Aantal overtredingen
RWZI Biest-Houtakker	Reusel	CZV/BZV/Ntot/Ptot/OB	0	0
RWZI Boxtel	Dommel	CZV/BZV/Ntot/Ptot/OB	0	0
RWZI Eindhoven	Dommel	CZV/BZV/Ntot/Ptot/OB	0	0
RWZI Haaren	Essche Stroom	CZV/BZV/Ntot/Ptot/OB	0	0
RWZI Hapert	Groote Beerze	CZV/BZV/Ntot/Ptot/OB	1 (BZV)	0
RWZI Sint-Oedenrode	Dommel	CZV/BZV/Ntot/Ptot/OB	0	0
RWZI Soerendonk	Buulder Aa	CZV/BZV/Ntot/Ptot/OB	0	0
RWZI Tilburg	Zandleij	CZV/BZV/Ntot/Ptot/OB	0	0
Som:			1	0

Marap 1: Toetsing Streefwaarden voor WBP/KRW Periode jan t/m mrt 2024					
Zuiveringseenheid	Bestemming	Parameter	Aantal waarschuwingen	Aantal overtredingen	Opmerking rwzi Biest Houtakker
RWZI Biest-Houtakker	Reusel	Ntot/Ptot	8 (Ntot) 9 (Ptot)	2 (Ntot/Ptot)	Het niet functionerend zandfilter is oorzaak voor het niet halen
RWZI Boxtel	Dommel	Ntot/Ptot	0	0	van de streefcijfers (wet wordt wel gehaald). Proces beleid en
RWZI Eindhoven	Dommel	Ntot/Ptot	0	0	en innovatie keten en systeem starten een strategiestudie.
RWZI Haaren	Essche Stroom	Ntot/Ptot	1 (Ntot)	0	Proces beheer is gestart met aanpassing onderzoek max haalbaar.
RWZI Hapert	Groote Beerze	Ntot/Ptot	0	0	Vanaf mrt gestart met aangepaste chemicaliëndosering en nieuw product.
RWZI Soerendonk	Buulder Aa	Ntot/Ptot	0	0	
RWZI Tilburg	Zandleij	Ntot/Ptot	0	0	
Som:			18	2	

Het activiteitenbesluit wordt voor 100% gehaald. De nieuwe streefwaarden (wat moet een RWZI halen om geen belemmering te zijn voor de KRW) zijn geldig vanaf april 2024. In het overzicht wordt daar nu al vast aan getoetst. Vooral RWZI Biest-Houtakker valt op. De winterstreefwaarde voor Ntot (stikstof) en Ptot (fosfor) wordt niet gehaald. Dit is een gevolg van het uit bedrijf zijn van het zandfilter. Dit is een structureel probleem. Proces Beleid en Innovatie Waterketen gaat aan de slag met strategiestudie en Proces Beheer Waterketen met acties om het maximale uit het systeem te halen. Tevens heeft de chemicaliëndoseerinstallatie problemen gehad. Er staat nu een tijdelijke doseerinstallatie en in maart is gestart met een nieuw product.

Slibafvoer:

Slibverwerking EnergieFabriek jan t/m mrt 2024	Bestemming	Product	m³	ton ds	ds%
Rwzi Tilburg	Tilburg	Primair slib	27.996	1.493	5,3
	Tilburg	Secundair slib	11.718	654	5,6
Rwzi Biest Houtakker	Tilburg	Ingedikt slib	4.176	212	5,1
Rwzi Haaren	Tilburg	Ingedikt slib	4.968	214	4,3
Svi Mierlo *	SNB en Tilburg	Ontwaterd slib	18.640	4.226	22,7
Totale slibproductie ws de Dommel			67.498	6.800	10,1
Svi Mierlo	Tilburg	Ontwaterd slib	16.941	3.830	22,6
Svi Mierlo aandeel verwerkt	Tilburg	Ontwaterd slib	91%	91%	
Slib verwerkt door E-fabriek			65.799	6.404	9,7
Slib verwerkt door E-fabriek % van totaal			97%	94%	
Afzet naar SNB					
Rwzi Tilburg	SNB	Ontwaterd slib	12.094	3.319	27,4
Svi Mierlo	SNB	Ontwaterd slib	1.699	396	23,3
Slibafzet totaal			13.792	3.715	26,9
<i>* SVI Mierlo slibproductie is inclusief slib van rwzi Eindhoven, Boxtel, Hapert, Sint-Oedenrode en Soerendonk</i>					

De Energie Fabriek heeft in eerste kwartaal 2024 goed gepresteerd. Grootste probleem in doorzet is de krappe warmte capaciteit in de winter en koelcapaciteit in de zomer. De trillingen van de centrifuges zijn deels verholpen dat heeft geresulteerd in een hoger ontwateringspercentage. Dit onderzoek en optimalisatie wordt in 2024 voortgezet. Want voor de prognoses voor droge stof (ds) aandeel is prima, maar ontwateringspercentage moet nog van 27% naar 29%.

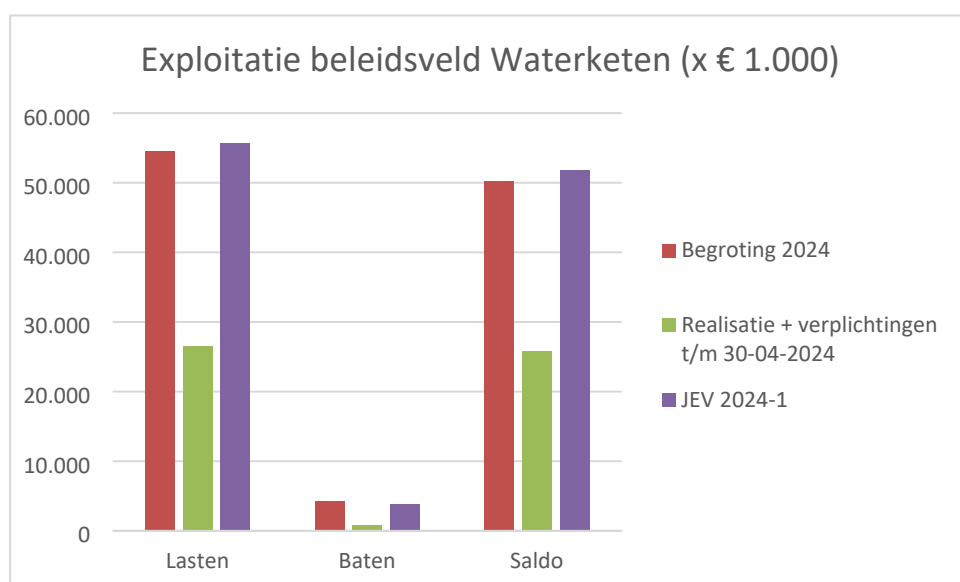
Tijdelijke pompinstallatie (TPI) Riool-Zuid

Bij de calamiteit Riool-Zuid langs de A2 ter hoogte van de golfbaan is een tijdelijke pompinstallatie (TPI) ingezet. Dit is gedaan om de doorvoer van rioolwater te garanderen. Het risico op niet kunnen doorvoeren is weliswaar klein, maar het effect is erg groot. Deze kosten rusten tot aan de start van renovatie en/of vernieuwing van de rioolbuis (verwachting begin 2025) op de onderhoudsexploitatie. Het gaat om een bedrag van ca. € 1,2 mln.

2.3. Exploitatie en investeringen beleidsveld Waterketen en Schoon Water

Exploitatie:

Omschrijving (bedragen * € 1.000)		Begroting 2024	Realisatie + verplichtingen t/m 30-04-2024	JEV 2024-1
Lasten	Rentelasten	6.161	1.843	6.013
	Afschrijvingen	15.413	4.753	15.108
	Personeelslasten	200	6	200
	Goederen en diensten	32.669	19.920	34.373
Subtotaal Lasten		54.443	26.521	55.694
Baten	Diverse opbrengsten	4.197	793	3.864
	Bijdragen	42	0	10
Subtotaal Baten		4.239	793	3.874
Totaal Waterketen		-50.203	-25.728	-51.820

Toelichting van de belangrijkste afwijkingen:

De kapitaallasten zijn € 0,5 mln. lager ten opzichte van de begroting 2024. Dit wordt met name veroorzaakt door vertragingen bij projecten.

Goederen en diensten

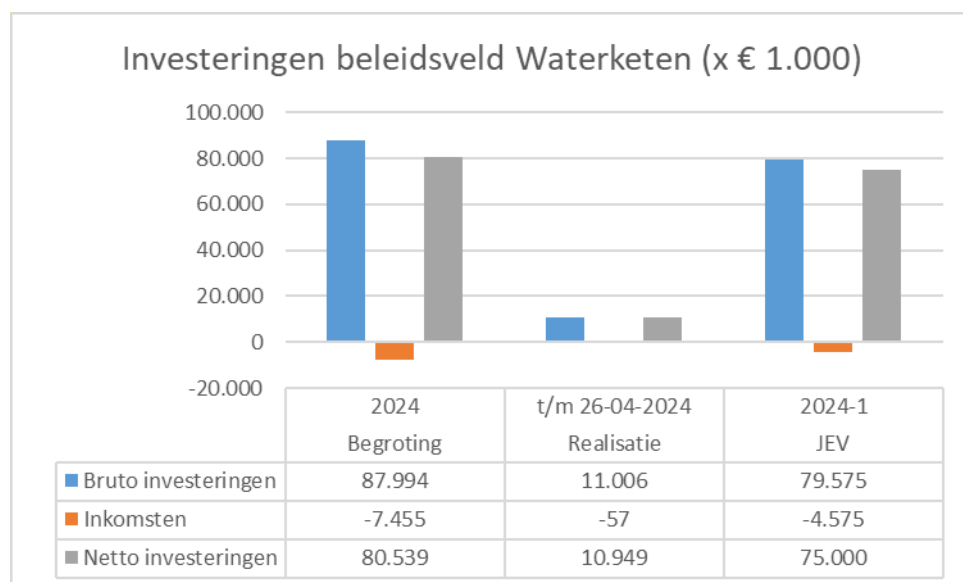
De uitgaven van Slibverwerking Noord-Brabant (SNB) zijn verhoogd met € 0,4 mln. op basis van nieuwe informatie omtrent tonnages en actuele prijzen. Tevens is voor de tijdelijke pompinstallatie Riool-Zuid € 1,2 mln. geraamd (was niet begroot).

Diverse opbrengsten

De opbrengsten zijn verlaagd met € 0,3 mln. door het afwaarderen van een gestelde garantieregeling bij SNB. Door toetreding van nieuwe aandeelhouders is leveringszekerheid verkregen maar zijn de mogelijkheden om de verwachte stijgingen van de marktprijzen te kunnen realiseren aanzienlijk kleiner geworden.

Investerings:

Beleidsveld Waterketen (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Realisatie t/m 26-04-2024	JEV 2024-1
Bruto investeringen	87.994	11.006	79.575
Inkomsten	-7.455	-57	-4.575
Netto investeringen	80.539	10.949	75.000

Toelichting op de belangrijkste afwijkingen:

De daling van de bruto investeringen wordt met name veroorzaakt door het projecten op Riolowaterzuiveringsinstallatie (RWZI) Eindhoven en Slibverwerkingsinstallatie (SVI) Mierlo dat in latere jaren gerealiseerd zal gaan worden. De werkzaamheden op de RWZI zijn uitgesteld om in de zomer de ecologie niet te verstoren. Het projectontwerp van de SVI Mierlo neemt meer tijd in beslag dan verwacht. De financiële impact op de jaareindeverwachting is ruim - € 20 mln.

Daarnaast is het project P080802 Warmtebalans deelstroom RWZI Tilburg vertraagd. Dit veroorzaakt een verschil tussen de begroting en de jaareindeverwachting 2024 van ongeveer - € 4,7 mln. De uitkomst van de scenario's leidde tot een verschuiving naar 2025. Het project Voorbereiding renovatie Afvalwaterriool (AWR) Zuid Tp44-Tp31 is in de jaareindeverwachting 2024 voor ongeveer + € 7,8 mln. toegenomen door indexatie, hogere advieskosten en de inkoop van materialen om de projectplanning te realiseren.

De onzekerheid is afgenomen met € 18 mln. omdat meer bekend is geworden over de kosten van projecten.

De inkomsten zijn in de jaareindeverwachting ruim € 2,9 mln. lager dan in de begroting 2024. Dit wordt met name veroorzaakt door vertraging van het project Effluentpunt en debietmeter Tilburg € 1,4 mln. en Nooduitlaat Tilburg € 1,5 mln.

2.4. Kansen/risico's en getroffen beheersmaatregelen

Tekst uit Beleidsbegroting 2024:	Stand van zaken Burap 2024-1:
<p>Circulariteit en effluenthergebruik:</p> <p>Een gebiedsbrede verkenning naar effluenthergebruik wordt momenteel uitgevoerd. Hierbij wordt gezocht naar match tussen vraag en aanbod en ook wordt rekening gehouden met de negatieve impact van eventueel effluenthergebruik op de grondwaterstanden benedenstrooms van de effluentlozingspunten.</p> <p><i>Risico:</i> De studie moet duidelijk maken of en waar het interessant is een pilot voor hergebruik uit te voeren.</p> <p><i>Beheersmaatregel:</i> De bevindingen van de studie met de voor- en nadelen worden voorgelegd aan het bestuur zodat een afgewogen besluit kan worden gemaakt.</p>	<p>Gebiedsbrede verkenning naar hergebruik wordt momenteel afgerond. Kansen zijn eind Q2 in strategisch overleg besproken met portefeuillehouder. Tot 2027 geen kansen voor hergebruik effluent uit RWZI's bij industrie. Focus en verdere uitwerking van kansen bij de landbouw en aanvulling grondwater/natuur.</p> <p>Bespreking kansen met (enkele) externe partners is ingepland. Verwacht eind 2024 meer concreet kosten en mogelijkheden in beeld. Uitwerken pilot niet in 2024 maar later (ook afhankelijk van uitkomst bovenstaande).</p>
<p>Waterschap De Dommel verkent daarnaast samen met de partners Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV), provincie Noord-Brabant, Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant, gemeente Son en Breugel, Rijkswaterstaat en een industrieel bedrijf in Son of de restlozing van het bedrijf verder kan worden gezuiverd, zodat dit water in het gebied kan worden hergebruikt.</p> <p><i>Risico:</i> Het betreft een gevoelig traject wat zowel tot een go als no go kan leiden.</p> <p><i>Beheersmaatregel:</i> Er vindt veelvuldig bestuurlijke afstemming plaats met portefeuillehouder.</p>	<p>Haalbaarheidsstudie Waterfabriek uitgevoerd en afgerond. Verdiepende studie gestart met focus op voorkeursalternatief Waterfabriek maar hierin ook aansluiting van Vergunningverlener om brongerichte maatregelen te beoordelen.</p> <p>Doel hiervan is tweeledig:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) om te bepalen of er geen kleinere/goedkopere Waterfabriek mogelijk is op een deelproces en 2) te bekijken of andere technisch haalbare alternatieven mogelijk vergunt kunnen worden. <p>Herijking gezamenlijke bestuurlijk opdracht hiervoor lopende. Bestuurlijk draagvlak om 2024 te nemen voor verdieping. Hierna andere "toetsende" rol van het Waterschap</p>
<p>Op RWZI Tilburg is de geplande groengasinstallatie opgeleverd en ook de CO₂terugwin installatie. Met Aquaminerals, waar we sinds eind vorig jaar aandeelhouder van zijn, worden verdere hoogwaardige afzetkanalen in de markt gezocht.</p> <p><i>Kans:</i> Hierdoor bestaat de kans dat we meer opbrengst genereren.</p> <p><i>Beheersmaatregel:</i> In de Burap wordt de jaareindeverwachting van de opbrengst geactualiseerd aan de meest recente ontwikkelingen.</p>	<p>In de Burap is de jaareindeverwachting van de opbrengst geactualiseerd aan de meest recente ontwikkelingen.</p>
<p>Het project Phario/bioplastics loopt voorspoedig. We denken dat we voor de samenwerking met vier andere waterschappen, STOWA (Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer) en slibeindverwerkers geen BTW verschuldigd zijn en worden daarin bevestigd door deskundig advies. Inmiddels is het voorstel met betrekking tot de BTW door de Belastingdienst overgenomen, maar nog niet officieel goedgekeurd.</p> <p><i>Risico:</i> Het risico wordt laag ingeschat en bedraagt maximaal ca. € 100.000.</p> <p><i>Beheersmaatregel:</i> In Burap rapporteren consequentie officiële reactie Belastingdienst.</p>	<p>Project PHA2USE nadert voltooiing. In juli wordt formeel besloten over een "transitiefase" van één jaar waarna een definitief besluit kan worden genomen over een commerciële productie.</p>

2.5. Majeure projecten

Onderstaande projecten zijn in de Beleidsbegroting 2024 als majeur aangemerkt:

Majeure projecten	Totaal projectresultaat	Burap 2024-1	Toelichting
P079601 Aanpassingen RWZI Boxtel	Instandhouden RWZI. Schoon water.	 	<p>Tijd: Het werk buiten loopt voorspoedig. Er zijn nauwelijks tegenvallers op het gebied van tijd. Hierdoor wordt het werk ruim twee maanden eerder opgeleverd. De opleverdatum staat nu op 13 januari 2026.</p> <p>Geld: De huidige projectraming is aangepast naar € 39,0 mln. Dit is een stijging van € 700k. De oorzaak ligt in:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hogere kosten bij de renovatie van de mechanische voorzuivering. Dit was niet te voorzien omdat we dit niet vooraf konden inspecteren. - Hogere kosten vanwege hogere CBS-indexen (loon- en materiaalkosten). <p>Doelen: Zowel de verbeteropgave (schoon water) als het doel instandhouden RWZI worden momenteel gehaald binnen het project.</p>
P069303 Aeratie + Chemicaliën Tilburg	Instandhouden RWZI. Schoon water.	 	<p>Tijd: Inbedrijfstelling algehele actiefslibgedeelte eind 2024 en algehele oplevering van het project in Q3 2025 verwacht (was Q1 2025).</p> <p>Geld: Inflatiecorrectie en CBS indexering is in de VJN 2025 verwerkt.</p> <p>Doel: Zowel de verbeteropgave (schoon water) als het doel instandhouden RWZI Tilburg worden momenteel gehaald binnen het project.</p>
P077201 Groot onderhoud voorbezinktanks (VBTs) RWZI Eindhoven	Waterketen instandhouden RWZI.	 	<p>Tijd: Bestek voor realisatie is gereed. Aanbesteding voor realisatie eindigt in Q2 2024. Realisatie project is 2 jaar later dan voorzien in de Beleidsbegroting 2024 door een gewijzigde fasering van het project om de ecologie van de Dommel te beschermen.</p> <p>Geld: Tijdens aanbesteding zal uitvoeringskrediet aangevraagd worden.</p> <p>Doelen: Doel (instandhouding) wordt behaald.</p>

Majeure projecten	Totaal projectresultaat	Burap 2024-1	Toelichting
P084701 Renovatie en uitbreiding SVI Mierlo	Waterketen instandhouden slibverwerking.	 	<p>Tijd: Aanbesteding voor centrifuges start in Q2 2024. Start realisatie Q3 2025. Project is beperkt vertraagd (oplevering van 2026 naar 2027). Oorzaak aanbesteding en het voorontwerp dat meer tijd kost.</p> <p>Geld: Er zijn vier projecten samen gebundeld voor efficiënter projectmanagement.</p> <p>Doelen: Doel (instandhouding) wordt behaald.</p>
P085501 Nieuwe stoffen Hapert	Schoon water.	 	<p>Tijd: Ingebruikname van de installatie is een aantal weken (+/- 3) vertraagd. Oorzaak hiervan zijn de natte weersomstandigheden in de winter, hierdoor heeft het betonwerk vertraging opgelopen. Daarnaast zijn een aantal leveringen niet tijdig binnen. Project wordt 19 juli 2024 in gebruik genomen. Dit is 2-3 weken later dan baseline van realisatieplanning.</p> <p>Geld: Met het huidige inzicht blijft het project binnen raming.</p> <p>Doelen: Het doel van het project is het verwijderen van 70% medicijnresten. De installatie is zo ontworpen dat dit doel wordt gehaald.</p>
P071207 Inprikkers Riool Zuid	Schoon water. Instandhouden transportstelsel.	 	<p>Tijd: Vanwege benodigde vergunningen en vooronderzoeken grondwater/bemaling (locatie ligt in Keur beschermingsgebied heeft het project een vertraging van een jaar opgelopen. De laatste te renoveren inprikker (Waalre) is in uitvoering vanaf 29 april 2024.</p> <p>Geld: Op basis van het toegekende krediet en de goedkeuring van het dagelijks bestuur voor het verstrekken van de opdracht van de laatste inprikker aan de bestaande aannemer staat de wijzer in bovenstaande dashboard op groen. Echter het moeten installeren van retourbemaling, om conform de keur water in het gebied vast te houden, heeft tot hoge uitvoeringskosten geleid in het project.</p> <p>Doelen: Het project draagt bij aan het thema Schoon Water doordat afvalwatertransportleidingen die in goede staat verkeren ervoor zorgen dat het afvalwater veilig getransporteerd wordt naar de zuivering en daar gezuiverd wordt. Ook draagt het bij aan de instandhoudingsopgave en de afnameverplichting vanuit de gemeentes.</p>

Majeure projecten	Totaal projectresultaat	Burap 2024-1	Toelichting
Mechanische zuivering Tilburg		 	<p>Tijd: Keuze of we voor nieuwbouw gaan of voor renovatie en levensduur verlengende maatregelen moet gemaakt worden in het dagelijks bestuur n.a.v. studie welke door RHDHV wordt uitgevoerd. Resultaten hiervan zijn na de zomervakantie bekend.</p> <p>Geld: Raming nieuwbouw mechanische zuivering wordt naar boven bijgesteld ten opzichte van Beleidsbegroting 2024. Dit op basis van schetsontwerp en herziene projectraming.</p> <p>Doelen: Het project draagt bij aan thema Schoon Water door instandhouding van de assets.</p>
Voorbereid renovatie AWR Zuid Tp44-Tp31		 	<p>Tijd: Ten aanzien van de beoogde start uitvoering begin 2025 is het inmiddels wel alle “hens aan dek” om de vergunningaanvragen op tijd in te kunnen dienen. Oorzaak zijn de soms complexe ontwerpvragestukken die meer tijd vragen om opgelost te krijgen.</p> <p>Geld: Indexatie, besluit voor het inzetten van een tijdelijke pompinstallatie (TPI), hogere voorbereidingskosten door intensieve benodigde inzet van de projectorganisatie, H2S maatregelen, retourbemaling om water in het gebied te houden hebben effect op projectraming.</p> <p>Doelen: Draagt bij aan thema Schoon Water. Huidige afvoer geborgd middels een tijdelijke leiding.</p>

3. Beleidsveld Bestuur en bedrijfsvoering

Het beleidsveld Bestuur en bedrijfsvoering omvat bestuur en externe communicatie, heffing en invordering, opstellen WBP en de ondersteuning die betrekking heeft op de totale bedrijfsvoering van de organisatie.

3.1. Resultaten/inspanningen uit Beleidsbegroting 2024

De resultaten waarover gerapporteerd wordt zijn afkomstig uit de Beleidsbegroting 2024.

Aan de slag met de Watertransitie:

Resultaten 2024	Inspanningen 2024	Burap 2024-1	Toelichting
Digitale transformatie	Een gestructureerd en goed lopend Waterkennis centrum (WKC) met bijbehorend loket waar vraag en aanbod uit de organisatie samenkomt		
	Een Informatieplan met een heldere visie, missie en strategie voor het proces Informatievoorziening, inclusief procesinrichtingsplan		
	Een datalab waar datavragen en antwoorden samenkomen		
	Duidelijk gedefinieerd en beschreven eigenaarschap van zowel applicaties, data als informatieproducten die gemaakt worden in het kader van de digitale transformatie (bijna alle data is hierbij van toepassing)		
	Governance op data en bijbehorende processen		

Een toekomstbestendige leefomgeving:

Resultaten 2024	Inspanningen 2024	Burap 2024-1	Toelichting
Vanuit Bestuursprogramma			
Klimaatneutraal in 2035	<p>Aanscherping huidige beleid, waarbij:</p> <ol style="list-style-type: none"> de intentie is om te komen tot een klimaatneutrale bedrijfsvoering en te versnellen (2035 i.p.v. 2050). continuering energie neutrale bedrijfsvoering na 2025 (toename in het energieverbruik vraagt om een aanvullende inspanning voor de opwek van hernieuwbare energie). <p>De toename in het energieverbruik vraagt niet alleen om aanvullende inspanning in de opwek maar ook het verlagen van het verbruik en slim werken met de huidige middelen met als doel lager verbruik van de bestaande verbruikers. Deze toename in het verbruik komt voort uit aanvullende eisen op waterkwaliteit.</p> <p>Plan voor de periode 2025-2028 (Klimaat- en energie-efficiencyplan; KEEP) met een doorkijk naar 2035.</p>	 	<p>Door toenemend verbruik en vertraagde aanleg eigen opwek is energieneutraal 2025 niet haalbaar. Er wordt aan het bestuur een nieuw voorstel voorgelegd.</p>
Circulaire economie en decentraal grijswater hergebruik	<ol style="list-style-type: none"> Aanpak Circulaire Economie op korte termijn. Verkenning, ontwikkeling en besluitvorming pilots voor grijs water (Brainport Smart District, Koningswei). 	 	<p>Waterschap De Dommel gaat in samenspraak met Brabant Water de samenwerking omtrent het grijswatersysteem in BSD beëindigen. Dit wegens het financiële tekort op de exploitatiebegroting van de gemeente Helmond waardoor de ambities sterk gereduceerd worden. Een alternatief wordt momenteel verkend en voorgelegd aan het bestuur.</p>

			Ontwikkelaars voor Koningswei hebben recent een “go” gegeven voor realisatie van grijswatersysteem, hierbij wordt douche/badwater hergebruikt voor toiletspoeling. Komende periode wordt samen met partijen die een bijdrage hebben toegezegd deze kans verder uitgewerkt (oa. financieel, technisch, juridisch en kennis).
Versterken biodiversiteit en dierenwelzijn	<ol style="list-style-type: none"> 1. Faciliteren Brabantbrede impuls biodiversiteit; methode KPI's gereed 4^e kwartaal 2023 en in 2024 hierover rapporteren. 2. Blauw Groene dooradering (GGA); loopt, geen extra acties nodig. Versterken loketfunctie en vergroten zichtbaarheid. 3. Onderzoek hoe we bij uitvoering van onze taken nog beter oog kunnen hebben voor dierenwelzijn. Gereed 2^e kwartaal 2024. 4. Optimaliseren van biodiversiteit vanuit beken/onderhoud. Analyse gereed 1^e kwartaal 2024 of we nog extensiever kunnen onderhouden. 		

Financiën en belastingen			
Herziening kostentoedeling	<p>Gereed: 1 januari 2025 Nieuwe kostentoedelingsverordening (treedt in werking per 1 januari 2025 op voorwaarde dat nieuw belastingstelsel per 1 januari 2025 ingevoerd wordt). Daarvoor moet in 2024 het onderzoek worden uitgevoerd. De huidige verordening moet (dus onafhankelijk van verloop wetgevingsproces) sowieso in 2026 worden herzien in verband met looptijd van maximaal 5 jaar.</p> <p><i>Inwerkingtreding nieuwe belastingwetgeving is uitgesteld tot 01-01-2026. Betekent dat voorbereiding en besluitvorming binnen De Dommel in 2024 vorm heeft als beeld- en oordeelsvormend en in 2025 besluitvormend.</i></p>		
Inning belastingen met toekomstbestendige organisatie	<p>Gereed begin 2024. Resultaat: Doorkijk met advies inzake de visie op een toekomstige wijze van belastingheffing en belastinginning, de implementatie daarvan en de bijbehorende organisatie zodat het bestuur een principe besluit kan nemen. Het onderzoek toetst de levensvatbaarheid en/of toekomstbestendigheid van de diverse varianten. Er wordt een advies opgesteld met een doorkijk.</p>		Verwachte oplevering adviesrapport Berenschot is in mei 2024. Besluitvorming in zomerperiode 2024. Dit met het doel om per 01-01-2026 een robuuste en toekomstbestendige wijze van belastingheffing en inning geborgd te hebben.
Kwijtscheldingsnorm 100% bijstandsniveau	<p>Per 1-1-2024: vastgestelde kwijtscheldingsverordening voor burgers. Per 1-1-2025: kwijtscheldingsverordening (voor burgers en mogelijke overige groepen).</p>		
Verkennen nieuwe inkomsten: leges	<p>Opstellen en implementeren legesverordening indien (eind 2023/begin 2024) besluit genomen wordt tot invoering daarvan.</p>		Algemeen bestuur van 15 mei wordt niet gehaald. Ingezet wordt op 2 ^e helft 2024.

Bestuur en organisatie			
Professionelere (strategische) advisering en ondersteuning bestuur	Dit bereiken we op 3 manieren: 1. Het versterken van de “griffiersrol”, waardoor het algemeen bestuur beter in staat is om de kaderstellende en richtinggevende rol te vervullen. 2. Het versterken van de adviesrol ten behoeve van de portefeuillehouders. Om dit goed te kunnen doen sluit de bestuursadviseur aan bij de portefeuillehoudersoverleggen. 3. Uitbreiden van de bestuursondersteuning om het toegenomen aantal dagelijks bestuur-leden en fracties optimaal te kunnen ondersteunen.		
Organisatieontwikkelingstraject	2024 staat in het teken van een andere uitwerking in deelopdrachten, medewerkers- participatie en een eerste implementatie. De vier lijnen die de verandering dragen zijn: 1. Water en omgeving 2. Mens en organisatie 3. Toekomstige bestendige bedrijfsvoering 4. Tech en data		
Arbo en veiligheid	1. Eind 2025 inrichting arbomanagement conform ISO 45001: <ul style="list-style-type: none"> • 80% gereed eind 2024. 2. Medio 2024 alle site assessments afgerond, risicobeoordeling gereed en plan van aanpak (met ambities) bepaald: <ul style="list-style-type: none"> • Alle knelpunten met hoge prioriteit zijn opgelost. 3. Eind 2025 op trede 4 veiligheidscultuurladder en eind 2024 trede 3 (eind 2023 trede 2). 4. Alle projecten hebben passende veiligheidskundige ondersteuning.	 	Uitvoering loopt maar gezien de hoeveelheid objecten, capaciteit externe deskundigheid en interne beschikbaarheid loopt dit minimaal door tot eind 2024.

<p>Strategische communicatie</p>	<p>In 2024 vindt de uitwerking plaats van de beeldvormende bijeenkomst van het algemeen bestuur, die eind 2023 plaatsvindt. We denken hierbij aan:</p> <p>A) Plan van aanpak stakeholdersmanagement en public affairs en lobbyagenda voor het (dagelijks) bestuur gereed voorjaar 2024. Eerste uitwerking tweede helft 2024.</p> <p>B) Basisset met kernboodschappen en een doorvertaling in een strategische communicatieagenda en een toolkit in het voorjaar 2024. Op basis van het plan en agenda onder A) volgt meer focus op de doelen.</p> <p>C) Bijeenkomsten met jongeren over de watertransitie; onderwerpen bespreken tijdens bestuurlijke bijeenkomst op 14 december 2023. Daarna (in 2024) een planning maken.</p>	<p></p> <p></p> <p></p>	<p>A) Profiel 'strateeg public affairs' opgesteld. Inzet is om voor het zomerreces een plan van aanpak te hebben, al wordt dit wellicht krap.</p> <p>C) Wordt opgepakt na vaststelling van de communicatievisie.</p>
----------------------------------	---	--	--

3.2. Nadere toelichting beleidsveld Bestuur en bedrijfsvoering

Personeelsbudget (P-budget) en arbeidsmarkt

Tegen de achtergrond van een wat krappere arbeidsmarkt worden we wat meer uitgedaagd om ons goed te positioneren ten opzichte van andere organisaties. Tevens uitgedaagd om voor deze periode de oplossing wat vaker te zoeken in de tijdelijke inzet van personeel zodat we bestuurlijke ambities en daarmee samenhangende groei van de organisatie goed kunnen faciliteren. Overigens verwachten we op termijn dat juist de watersector in toenemende mate als een stabiele werkgever wordt gezien en meer aantrekkelijk vanwege de landelijke aandacht voor onze thema's en het maatschappelijk nut. Voorts is het marktconform waarderen en belonen ook een aspect wat we momenteel onderzoeken. De resultaten verwachten we in de loop van het jaar. In het geval dit nog van invloed zal zijn op personeelsbudget dan wordt daar melding van gemaakt.

Jaareindeverwachting			
Maart 2024			
	Begroot €	JEV maart 2024	Verschil JEV mrt - Begroot 2024
Totaal SUB1A Budget Salaris	€ 53.748.000	€ 52.275.142	-€ 1.472.858
Totaal SUB1B Budget Salaris gerelateerd	€ 780.000	€ 758.532	-€ 21.468
Totaal SUB1C Budget Flexibel inzetbaar	€ 1.125.000	€ 1.800.000	€ 675.000
Totaal SUB1D Budget verkoop verlofdagen	€ 56.000	€ 56.000	€ 0
Totaal SUB1E Budget opbrengsten salarisgerelateerd	-€ 2.401.000	-€ 2.846.757	-€ 445.757
Totaal SUB1F Budget opbrengsten geactiveerde uren	-€ 6.279.000	-€ 5.508.000	€ 771.000
Totaal SUB1	€ 47.029.000	€ 46.534.917	-€ 494.083
Totaal SUB2A Budget Opleidingskosten	€ 800.000	€ 800.000	€ 0
Totaal SUB2B Overige algemene personeelslasten	€ 1.240.500	€ 1.200.000	-€ 40.500
Totaal SUB2	€ 2.040.500	€ 2.000.000	-€ 40.500
Totaal P-budget werkplanproduct 99999	€ 49.069.500	€ 48.534.917	-€ 534.583
P-budget buiten werkplanproduct 99999	€ 343.766	€ 448.766	€ 105.000
EINDTOTAAL	€ 49.413.266	€ 48.983.683	-€ 429.583

Gesteld kan worden dat in een dynamische arbeidsmarkt wat eerder sprake zal zijn van een financiële afwijking ten opzichte van het begrote personeelsbudget. De huidige verwachte afwijking (van circa 1%) is relatief beperkt en hangt vooral samen met het aantal vacatures vanwege de groei van de organisatie en de wat langere doorlooptijden van wervingsprocedures. Deze verwachte afwijking voorzien we ondanks de inzet van financiële ruimte (binnen de gestelde kaders van het personeelsbudget) voor extra tijdelijk capaciteit. Daarnaast is er een omvangrijke subsidie toegekend wat als een opbrengst wordt verwerkt. Daar staat tegenover dat de gekapitaliseerde uren op projecten achterblijven bij de begroting.

Management ontwikkeling

Er is gestart met een management development programma. De groei van de organisatie, de watertransitie en de behoefte om vanuit de kracht van de medewerkers de waterschap doelen en resultaten te behalen vraagt veel van ons management. Om deze te ondersteunen en te faciliteren is er een managers ontwikkelingsprogramma opgestart. Deze wordt door een externe bureau begeleid en zal naar verwachting een doorlooptijd van 2 jaar hebben.

Arbo & veiligheid

Ten aanzien van Arbo & veiligheid wordt een strak beleid gevoerd, oftewel: we werken veilig of we werken niet. Daarvoor zijn er diverse acties in gang gezet, zowel bouwtechnisch als op veiligheidscultuur vlak. De opbrengsten van RI&E (Risico Inventarisatie en Evaluatie) en de verdiepende assessments worden momenteel opgepakt. Zowel in 2024 als in 2025 zal hier extra aandacht en capaciteit voor worden ingezet. Wat betreft het verhogen van het veiligheidsbesef zal er een programma worden doorlopen met alle medewerkers, te beginnen met de buitencollocaties. Daarnaast wordt in mei de week van de veiligheid gehouden om zo het veiligheidsbewustzijn te vergroten.

Participatie wet

Na een daling van inzet van medewerkers vanuit Wet banenafpraak in de coronatijd is de deelname in 2023 weer wat gestegen. Ook in 2024 zien we een lichte stijging. Omdat de doelstelling van de overheid gekoppeld is aan het aantal fte van een organisatie wordt de opgave voor De Dommel echter steeds groter.

Om meer ingezette uren te realiseren zijn we de contacten aan het halen met organisaties die mensen met een arbeidsbeperking begeleiden naar werk. Met als doel om dit jaar verder te groeien in inzet binnen De Dommel.

participatie wet	Realisatie	Quotum doelstelling Overheid
2022	258 uur	343 uur
2023	280 uur	378 uur
2024	286 uur	n.n.b.

Organisatie

In het WBP5 zijn de doelstellingen geformuleerd voor het waterschap. In 2022 is de voedingsbodem gelegd voor de organisatie om te kunnen anticiperen op die doelstellingen. In 2023 is verder gegaan op die voedingsbodem om samen met management en medewerkers inzicht en draagvlak te krijgen in de benodigde verandering. Vanaf 2024 zal de verandering steeds meer handen en voeten gaan krijgen via een veranderprogramma waarin water en omgeving, tech en data, toekomstbestendige bedrijfsvoering en mens en organisatie de pijlers vormen. Hiervoor is reeds een tijdelijk programmadirecteur water en omgeving aangetrokken. Deze is inmiddels bezig met het ontwerpen van een programmaplan. Daarnaast lopen er initiatieven om de organisatieontwikkeling te faciliteren. De organisatie wordt intensief betrokken via o.a. maandelijkse verandercafés, vlogs en dergelijke.

Communicatievisie 2024-2027

De huidige communicatievisie is in 2023 geëvalueerd. Met deze evaluaties startte het proces voor de nieuwe communicatievisie 2024-2027. Vanuit inhoud en beleid staan de uitgangspunten van de Watertransitie in deze visie centraal. In een bijeenkomst met het algemeen bestuur in december 2023 is hier verdere duiding voor communicatie aan gegeven. De nieuwe communicatievisie wordt voorbereid en wordt op 2 juli in het algemeen bestuur besproken.

Communicatie watertransitie

Het waterschap geeft vorm aan communicatiestrategie en communicatiemiddelen. Er is een folder met het verhaal van de watertransitie en handelingsperspectieven voor 'keukentafelgesprekken' met stakeholders en partners in de maak. En er wordt een plan van aanpak gemaakt voor brede informatie over de watertransitie en de handelingsperspectieven op de website.

Communicatie rondom het komende droogtseizoen is voorbereid en is verder verbreed naar extreem weer.

Doorlopende communicatie voor de Meldplicht kleine onttrekkingen. In het eerste kwartaal is de meldplicht opgenomen in de belastingbijsluiter, agrarische nieuwsbrief en nieuwsbrief Bewuster omgaan met water. Elke actie levert aantoonbaar nieuwe aanmeldingen op.

Waterschijf van vijf en campagne Waterslim

Het waterschap zet de Waterschijf van vijf in als een handige tool voor inwoners om waterbewuster te handelen. Het handelingsperspectief staat centraal. In 2024 loopt er een minicampagne met de vijf parten van Waterschijf. In de eerste twee maanden stond 'wassen' centraal en daarna 'gieten en regen'. Voorbeelden zijn korter douchen en de regenpijp afkoppelen. De website is aangepast en er worden korte video's op YouTube ingezet. Ook is de derde uitgave van de nieuwsbrief 'Bewuster omgaan met water' verstuurd. Het waterschap bereidt een samenwerking met micro-influencers voor.

Twee publieksdagen

Het waterschap zet dit jaar twee keer de deuren open voor het publiek. In het voorjaar klein bij de rioolwaterzuivering in Biest-Houtakker. In het najaar wat groter bij de rioolwaterzuivering in Hapert. In Hapert wordt aangehaakt op de nieuwe ozoninstallatie. Focus op impact, slim en eenvoudig. Beide dagen worden voorbereid.

Bestuurszaken

Per september 2024 wordt de visie van het algemeen bestuur op bestuurlijke vernieuwing geïmplementeerd en gaan we werken met het BOB-model (beeldvorming – oordeelsvorming – besluitvorming) in een nieuw vergaderschema. Als speerpunt uit het bestuursprogramma wordt ingezet op professionelere (strategische) advisering en ondersteuning van het bestuur, waarvoor de nodige voorbereidingen inmiddels zijn getroffen.

Informatievoorziening (IV)

Het Informatieplan IV 2024-2027 is in afronding. Dit plan vormt de brug naar WBP5 en versterkt de governance/verbinding naar de primaire processen (Business & IT alignment). Tevens is het ook het kompas voor inhoudelijke ontwikkelingsaanpak inclusief landelijke meerjaren ontwikkelijnen (o.a. vaarkaat Het Waterschapshuis).

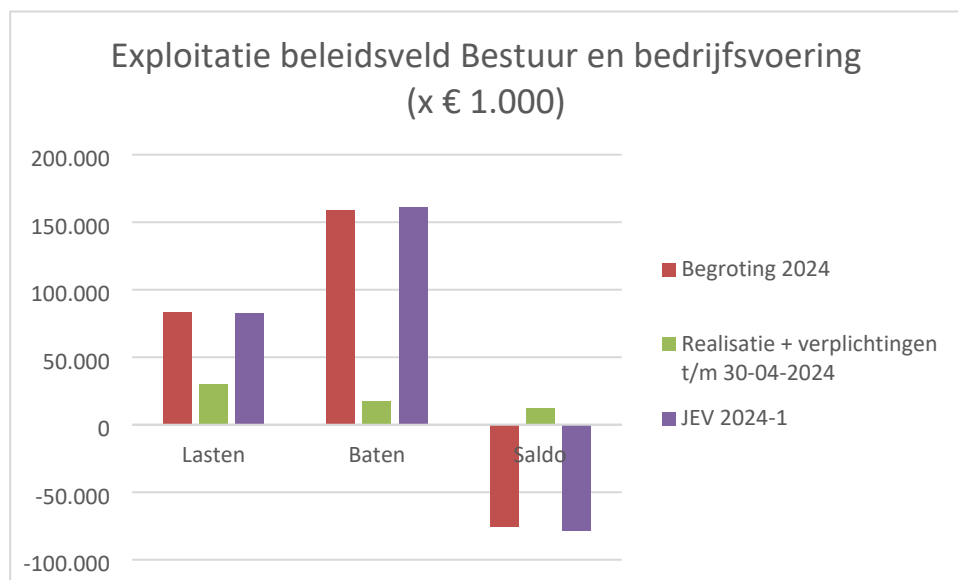
Vanuit het Waterkenniscentrum (WKC) is gestart met het structureel inrichten van een Dommel data laag (Datalab), in samenwerking met proces Datamanagement. Dit met als doelstelling meer waarde uit de data te halen.

We innoveren door de inzet van nieuwe technieken (bijv. artificial intelligence (AI)). Dit leidt tot procesverbeteringen en een betere besluitvorming op basis van juiste data. Hierbij werken we nauw samen met andere waterschappen en borgen we de publieke waarden.

3.3. Exploitatie en investeringen beleidsveld Bestuur en bedrijfsvoering

Exploitatie:

Omschrijving (bedragen * € 1.000)		Begroting 2024	Realisatie + verplichtingen t/m 30-04-2024	JEV 2024-1
Lasten	Rentelasten	426	99	378
	Afschrijvingen	2.062	423	1.839
	Personeelslasten	58.001	19.243	57.434
	Goederen en diensten	22.189	10.156	22.941
	Onvoorzien	752	0	0
	Toevoeging aan voorziening	180	0	180
	Subtotaal Lasten	83.610	29.921	82.772
Baten	Rente / Renteresultaat	825	0	2.070
	Dividenden	680	918	918
	Baten ivm salarissen/soc ln	849	225	1.026
	Diverse opbrengsten	4.388	-489	4.580
	Bijdragen	1.608	45	1.961
	Waterschapsbelasting	147.205	16.268	148.254
	Oninbare waterschapsbelasting/kwijtschelding	-2.997	-337	-2.997
	Geactiveerde uren	6.279	1.143	5.508
Subtotaal Baten	158.837	17.775	161.321	
Totaal Bestuur en Bedrijfsvoering		75.227	-12.147	78.549

Toelichting van de belangrijkste afwijkingen:

Kapitaallasten:

De kapitaallasten zijn € 0,3 mln. lager ten opzichte van de begroting 2024. Dit wordt met name veroorzaakt doordat diverse projecten naar de exploitatie zijn gegaan.

Personeelslasten

Voor een nadere toelichting zie blz. 45.

Goederen en diensten

De stijging ten opzichte van de begroting van € 0,8 mln. wordt met name veroorzaakt door:

- Wettelijke aansprakelijkheidsverzekering verlaagd, is gezamenlijk met 13 waterschappen aanbesteed en is gebaseerd op schadeoverzicht van de laatste 6 jaar wat heeft geleid tot een verlaging. € 0,2 mln. –
- Onderhoud software verhoogd, diverse projecten overgeboekt naar de exploitatie en een verhoging i.v.m. implementatie Ultimo en Werkplek 3.0 inrichting en uitrol (teams en vervanging t-schijf). € 0,5 mln. +
- Advisering door derden verhoogd, met name door begeleiding/ Ondersteuning i.v.m. omgevingswet. € 0,3 mln. +
- Overige diensten door derden verhoogd, met name door gegevenslandschap naar de exploitatie is gegaan. € 0,2 mln. +

Onvoorzien

Besloten is dit bedrag in te zetten voor het dekken van onvoorziene uitgaven die verband houden met de hoogwatersituatie eind 2023/begin 2024 alsmede onvoorziene uitgaven voor het inzetten van een tijdelijke pompinstallatie bij calamiteit Riool-Zuid.

Dividenden:

De Nederlands Waterschapsbank (NWB) keert sinds enkele jaren weer jaarlijks dividend uit. Dit is afhankelijk van het resultaat van de NWB en van wetgeving waaraan behoort te voldoen. Over 2024 is het dividend hoger dan waar in de begroting rekening mee is gehouden.

Baten ivm salarissen

De stijging ten opzichte van de begroting van € 0,2 mln. wordt met name veroorzaakt door nieuwe en het verlengen van bestaande detacheringen. Hierdoor wordt de opbrengst hoger. Daarnaast door te ontvangen ouderschapsverlof. In de begroting is geen rekening gehouden met deze opbrengst omdat de werkbare uren daardoor af zouden nemen. In de praktijk vindt vervanging van deze niet gewerkte uren nauwelijks plaats, gezien de relatief beperkte omvang. Ouderschapsverlof is een keuze en geen plicht.

Diverse opbrengsten

De stijging ten opzichte van de begroting van € 0,2 mln. wordt met name veroorzaakt door:

- Een stijging van de opbrengst zuiveren grensoverschrijdend afvalwater. € 0,1 mln. +
- Waterschap de Dommel voert een aantal BTW-plichtige activiteiten uit. Een deel van de BTW op de overhead is aftrekbaar. In de begroting was deze post nog niet opgenomen. € 0,1 mln. +

Bijdragen

De stijging ten opzichte van de begroting van € 0,3 mln. wordt met name veroorzaakt door:

- Verhoging P-budget EU en P-budget Rijk, door de nieuwe subsidieadviseur meer aandacht voor subsidie interne uren. € 0,2 mln. +
- Verhoging bijdragen van provincie, inkomsten die we ontvangen van de Provincie Noord-Brabant en Grenscorridor in verband met ingehuurde externe grondverwerker Bestuursovereenkomst (BOK) 2016. € 0,1 mln. +

Waterschapsbelasting

De verhoging ten opzichte van de begroting van € 1 mln. wordt met name veroorzaakt door:

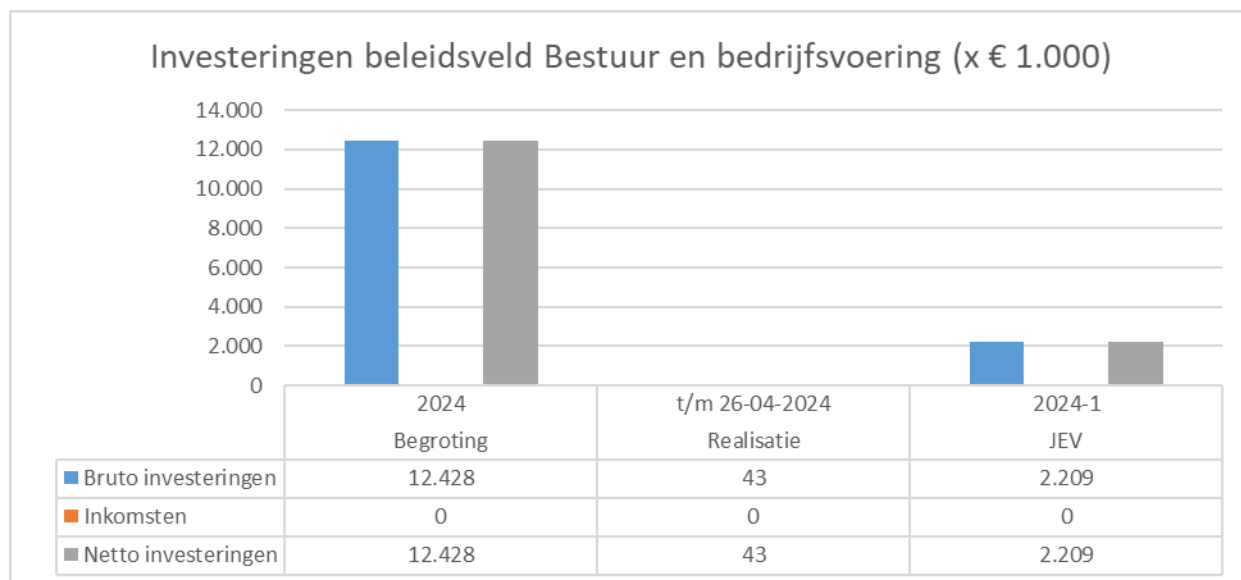
- Een stijging van de opbrengst zuiveringsheffing bedrijven, deels veroorzaakt door een hogere opbrengst over het jaar 2023 in het jaar 2024 dan eerder verwacht (ca. € 0,5 mln.). Verder een hogere opbrengst vanuit enkele meetbedrijven (ca. € 0,3 mln.) als gevolg van niet doelmatig werkende voorzuivering, alsmede een verhoging van de belastingopbrengst als gevolg van positieve economische effecten op de bedrijfsvoering van de midden- en kleinbedrijven (ca. € 0,4 mln.). € 1,2 mln. +
- Een daling van de opbrengst watersysteemheffing gebouwd; de stijging van de WOZ-waarde is lager dan gedacht bij de begroting. € 0,1 mln. -
- Een daling van de vervolgingskosten door goed betalingsgedrag. € 0,1 mln. -

Geactiveerde uren

Het budget opbrengsten geactiveerde uren blijft achter bij de begroting. Voor een nadere toelichting hierover zie blz. 53.

Investerings:

Beleidsveld Bestuur en Bedrijfsvoering (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Realisatie t/m 26-04-2024	JEV 2024-1
Bruto investeringen	12.428	43	2.209
Inkomsten	0	0	0
Netto investeringen	12.428	43	2.209

Toelichting van de belangrijkste afwijkingen:

De daling op de bruto investeringen wordt met name veroorzaakt doordat diverse projecten naar de exploitatie zijn gegaan en een verschuiving in jaren met name bij de energie en klimaat projecten.

De doelstelling om in 2025 energieneutraal te zijn moet enkele jaren worden doorgeschoven. Dit heeft meerdere oorzaken:

- netcongestie: hierdoor zijn zowel interne als externe projecten on hold gezet/vertraagd;
- Omgevingswet: hierbij heeft zon op dak de voorkeur boven zon op land;
- interne en externe doelstellingen op natuurbehoud;
- ruimtegebrek: we hebben veel ondergrondse infrastructuur die bereikbaar moet blijven;
- toename verbruik door strengere eisen aan afvalwater.

3.4. Kansen/risico's en getroffen beheersmaatregelen

Tekst uit Beleidsbegroting 2024:	Stand van zaken Burap 2024-1:
<p>Informatieveiligheid:</p> <p>Informatieveiligheid wordt steeds belangrijker in een maatschappij die steeds digitaal wordt, zowel voor privacy van gegevens, continuïteit van de werkprocessen en betrouwbaarheid van onze data en informatiesystemen.</p> <p><i>Risico:</i> Het risico op een cyberaanval wordt ook voor waterschappen steeds groter.</p> <p><i>Beheersmaatregel:</i> Momenteel loopt er een externe audit voor informatieveiligheid en privacy. De verbeterpunten die daaruit volgen worden opgepakt in samenwerking met de Brabantse Waterschappen en landelijk via het Waterschapshuis (HWH). Dit geldt ook voor de leerpunten uit de systeemoefening van de calamiteitenorganisatie die onlangs gehouden is met als thema cyber. We blijven op de hoogte van nieuwe dreigingen via landelijke netwerken.</p>	<p>Informatieveiligheid is een doorlopend proces. Dat betekent dat dit proces continue gemonitord en doorontwikkeld wordt omdat de bedreigingen zich ook doorontwikkelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aanbevelingen uit de audit zijn opgenomen in de Informatieveiligheid planning en worden door de stuurgroep bewaakt. • Oefeningen zijn hierbij van belang om processen te evalueren en te verbeteren. • Landelijk zijn we actief aangesloten bij de relevante gremia (halen en brengen), zoals HWH.
<p>Organisatieverandering:</p> <p>De benodigde middelen voor de aansturing van de organisatieverandering worden vooralsnog gedekt vanuit het P-budget. Deze middelen zijn niet expliciet begroot.</p> <p><i>Risico:</i> Daarom bestaat de kans dat dit financieel kader te knellend is.</p> <p><i>Beheersmaatregel:</i> In dat geval zal daarvan melding worden gedaan in de Burap (bestuursrapportage).</p>	<p>Zie toelichting op blz. 47.</p>
<p>Geactiveerde lasten (p-budget):</p> <p>Het aantal te kapitaliseren projecten is mede afhankelijk van de inzet eigen personeel versus inhuur op de markt. Eigen personeel drukt op het P-budget en inhuur op projectgelden. We gaan ervan uit dat voor de realisatie van het investeringsvolume bij efficiencykansen extra personeel wordt ingezet. Bijvoorbeeld in het nieuwe extra projectencluster bij de Waterketen. Waar dat niet lukt wordt ingehuurd.</p> <p><i>Risico:</i> In dat laatste geval wordt het deel te kapitaliseren uren lager en de inzet van projectgelden hoger.</p> <p><i>Beheersmaatregel:</i> In de Buraps zullen we nadrukkelijk over de voortgang rapporteren.</p>	<p>Het aantal te activeren uren vanuit projecten blijft achter. Dit heeft verschillende oorzaken:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uren van functies die geheel of gedeeltelijk worden bekostigd uit subsidies kunnen niet worden geactiveerd. Elders lagere kosten, maar wel minder te activeren uren. 2. Omdat functies pas in de loop van het jaar worden ingevuld, worden op jaarbasis minder te activeren uren geschreven. 3. Op functies die niet via P-formatie worden ingevuld maar ingehuurd worden via de gecontracteerde broker, kunnen geen te activeren uren worden geschreven. Ook wordt geen P-budget aangesproken, maar direct budget van projecten. Dit speelt vooral bij projecten in de Waterketen. 4. Er is ook een deel te positief ingeschat. Er wordt meer op exploitatie geschreven. <p>Punten 1, 3 en 4 heeft ook een structureel karakter, dat in de Voorjaarnota 2025 zal worden meegenomen.</p>

4. Exploitatie en investeringen TOTAAL

Exploitatie:

Totaal Exploitatie (bedragen * € 1.000)		Begroting 2024	Realisatie + verplichtingen t/m 30-04-2024	JEV 2024-1	JEV 2024-1 minus Begroting 2024
Lasten	Rentelasten	9.806	2.738	9.486	-320
	Afschrijvingen	23.375	6.995	22.624	-752
	Personeelslasten	58.286	19.277	57.719	-567
	Goederen en diensten	85.147	39.341	90.755	5.608
	Onvoorzien	752	0	0	-752
	Toevoeging aan voorziening	180	0	180	0
Subtotaal Lasten		177.546	68.351	180.764	3.218
Baten	Baten ivm salarissen/soc. lst	849	225	1.026	177
	Dividenden	680	918	918	238
	Bijdragen	1.852	-17	2.111	259
	Diverse opbrengsten	8.888	462	8.847	-41
	Geactiveerde uren	6.279	1.143	5.508	-771
	Rente / Renteresultaat	825	0	2.070	1.245
Subtotaal Baten		19.373	2.731	20.481	1.107
Totaal Nettolasten		-158.173	-65.620	-160.283	-2.111
<i>Correctie onzekerheden (4%)</i>		6.300	0	6.400	100
Totaal Nettolasten (gecorrigeerd)		-151.873	-65.620	-153.883	-2.011
	Waterschapsbelasting	147.205	16.268	148.254	1.049
	Oninbare waterschapsbelasting/kwijtschelding	-2.997	-337	-2.997	0
Totaal waterschapsbelastingen		144.208	15.931	145.257	1.049
TOTAAL		-7.665	-49.688	-8.626	-962

Investeringen:

Totaal investeringen (bedragen x € 1.000)	Begroting	Realisatie	JEV	JEV 2024-1 minus Begroting 2024
(bedragen x € 1.000)	2024	t/m 26-04-2024	2024-1	
Bruto investeringen	129.260	11.939	106.952	-22.308
Inkomsten	-16.848	322	-15.708	1.140
Netto investeringen	112.412	12.261	91.244	-21.168